

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN
BİLİMLERİ DERSİ BAĞLAMINDA ÇEVRE İLE
İLGİLİ ALGILARININ İNCELENMESİNDE
RESİMLERİN KULLANILMASI**

NUH KUZGUN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

KAHRAMANMARAŞ 2025

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN
BİLİMLERİ DERSİ BAĞLAMINDA ÇEVRE İLE
İLGİLİ ALGILARININ İNCELENMESİNDE
RESİMLERİN KULLANILMASI

NUH KUZGUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı

KAHRAMANMARAŞ 2025

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

NUH KUZGUN

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bilgilerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

**YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLİMLERİ DERSİ BAĞLAMINDA
ÇEVRE İLE İLGİLİ ALGILARININ İNCELENMESİNDE RESİMLERİN
KULLANILMASI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

NUH KUZGUN

ÖZET

Bu çalışmada farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yedinci sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi bağlamında çevre ile ilgili algılarının incelenmesinde resimlerin kullanılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın deseni nitel araştırma yöntemlerinden olan olgubilim (fenomenoloji) desenidir. Çalışma 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı farklı sosyo-kültürel Ortamlarda bulunan dört ortaokulda öğrenim gören gönüllülük esasına göre seçilmiş 7. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevreyi çizebileceği ve yaşadığı çevre ve hayalindeki çevreyle ilgili algılarının tespit edileceği yarı yapılandırılmış görüşme sorularından oluşmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenerek tablo olarak sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre özel okul ve şehir merkezindeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin yaşadığı çevrede site ve apartman resimlerini kullandığı fakat köy okulunda öğrenim gören öğrencilerin ise bahçeli ev resimlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler yaşadıkları çevrede çevre sorunu olarak kirliliği ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin hayalindeki çevre resimleri bulgularına bakıldığında büyük çoğunluğunun bahçeli ev olduğu tespit edilmiştir. Hayalindeki çevrede öğrencilerin sosyal sorumluluk alanlarında ve yaşam alanlarında rol almak istediği görüşleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevre Eğitimi, 7.sınıf, Resim, Görüşme, Gözlem,

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Fen Bilimler Enstitüsü

Fen Bilgisi Anabilim Dalı, Ocak /2025

Danışman: Doç. Dr. Emine UZUN

Sayfa Sayısı: 107

**APPLYING PICTURES IN EXAMINING SEVENTH GRADE STUDENTS'
PERCEPTIONS ABOUT THE ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF SCIENCE
COURSES**

(MASTER'S THESIS)

NUH KUZGUN

ABSTRACT

This study aims to use pictures in examining the perceptions about the environment in the context of science lessons of seventh grade students from different socio-cultural backgrounds. The research design is phenomenology, which is one of the qualitative research methods. The study was carried out with 7th grade students, selected on a voluntary basis studying in four different secondary schools affiliated to the Kahramanmaraş Provincial Directorate of National Education in different socio-cultural environments during the 2022-2023 academic year. The data collection tool used in the research consists of semi-structured interview questions where students can draw their living and dream environments and their perceptions about their living and dream environments are determined. The data obtained are analyzed with the content analysis method and presented as a table. According to the findings, it was determined that students studying in private schools and schools in the city center use pictures of housing estates and apartments in their living environment, but students studying in village schools use pictures of houses with gardens. In addition, students stated pollution as an environmental problem in their living environment. When the findings of the dream environment pictures of the students participating in the research are examined, it was determined that the majority of them are houses with gardens. The views that students want to take part in social responsibility areas and living areas in their dream environment emerged.

Keywords: Environment, Environmental Education, 7th Grade, Picture, Interview, Observation

Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Institute of Science
Department of Science, January /2025

Advisor: Assoc. Doç. Emine UZUN
Number of Pages: 107

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimin süresince bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, olumlu yaklaşımlarıyla ve güler yüzüyle bana destek olan tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Emine UZUN' a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın gerçekleşmesindeki katkılarından dolayı araştırmaya katılan okul idarelerine ve öğrencilerine teşekkür ederim.

Tez yazım sürecimde, çalışmayı bitirmem için beni cesaretlendiren, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen sevgili eşim Sümeyye KUZGUN' a çok teşekkür ediyorum.

NUH KUZGUN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
EKLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Amacı	3
1.1.1. Alt problemler	3
1.2.Araştırmanın Önemi	4
1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.4.Varsayımlar	6
1.5.Tanımlar	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Fen Eğitimi	7
2.2. Resim Eğitimi	8
2.3. Çevre Nedir	9
2.4. Çevre Eğitimi.....	11
2.5. Çevre Bilinci.....	12
2.6. Sürdürülebilir Kalkınma	13
2.7. 2018 İlköğretim Kademesi Öğretim Programlarının Çevre İle İlgili Özel Amaçları. 15	
2.8. 2018 Fen Öğretim Programlarının Çevre Kazanımları Açısından İncelenmesi.....	16
2.9. Literatür Araştırması.....	20
3. YÖNTEM	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Çalışma Grubu.....	24
3.3.Veri Toplama Araçları.....	32
3.4.Verilerin Analizi	33
3.5.Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği	39
3.6. Veri Toplama Süreci.....	40
3.7. Araştırmacının Rolü	46

4. BULGULAR	48
4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	48
4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular	54
4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular	59
5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER	71
5.1. Sonuç ve Tartışmalar	71
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	71
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	73
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışmalar.....	74
5.2.Öneriler	76
KAYNAKÇA	77
ÖZGEÇMİŞ.....	86
EKLER	87

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Özel Okula Ait Görseller.....	26
Şekil 2. Özel Okula Ait Görseller.....	26
Şekil 3. Özel Okula Ait Görseller.....	27
Şekil 4. Özel Okula Ait Görseller.....	27
Şekil 5. Şehir Merkezi 1 Okula Ait Görseller	28
Şekil 6. Şehir Merkezi 1 Okula Ait Görseller	28
Şekil 7. Şehir Merkezi 1 Okula Ait Görseller	29
Şekil 8. Şehir Merkezi 2 Okula Ait Görseller	29
Şekil 9. Şehir Merkezi 2 Okula Ait Görseller	30
Şekil 10. Şehir Merkezi 2 Okula Ait Görseller	30
Şekil 11. Köy Okuluna Ait Görseller	31
Şekil 12. Köy Okuluna Ait Görseller	31
Şekil 13. Köy Okuluna Ait Görseller	32
Şekil 14. Bahçeli Ev Görseli	34
Şekil 15. Apartman Görseli	34
Şekil 16. Site Görseli.....	35
Şekil 17. Öğrencilerin yaşadığı çevre için çevre bilinci kategorisine ait görüş	35
Şekil 18. Öğrencilerin yaşadığı çevre için ilgisiz kategorisine ait görüş.....	35
Şekil 19. Öğrencilerin yaşadığı çevre için doğa kategorisine ait görüş.....	35
Şekil 20. Öğrencilerin yaşadığı çevre için sokak hayvanları kategorisine ait görüş	35
Şekil 21. Öğrencilerin yaşadığı çevre için çöp atmak koduna ait görüş.....	36
Şekil 22. Öğrencilerin yaşadığı çevredeki kirlilik çevre sorunu kategorisine ait görüş	36
Şekil 23. Öğrencilerin yaşadığı çevredeki hayvanlar çevre sorunu kategorisine ait görüş ..	36
Şekil 24. Öğrencilerin yaşadığı çevredeki yeşil alanlar çevre sorunu kategorisine ait görüş	36
Şekil 25. Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çöp birikmesi çevre sorunu koduna ait görüş	37
Şekil 26. Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çöp birikmesi çevre sorunu koduna ait görüş....	37
Şekil 27. Öğrencilerin hayalindeki çevre için doğal çevre kategorisi için görüş	37
Şekil 28. Öğrencilerin hayalindeki çevre için inşa edilmiş çevre kategorisi için görüş.....	37
Şekil 29. Öğrencilerin hayalindeki çevre için diğer kategorisi için görüş.....	38
Şekil 30. Öğrencilerin hayalindeki çevrede temiz alan koduna ait görüş	38
Şekil 31. Öğrencilerin hayalindeki çevrede temiz alan koduna ait görüş	38
Şekil 32. Öğrencilerin hayalindeki çevrede temiz alan koduna ait görüş	38
Şekil 33. Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı düşündüğü sosyal sorumluluk kategorisine ait görüş.....	38

Şekil 34. Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı düşündüğü yaşam alanı kategorisine ait görüş	39
Şekil 35. Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı sessizlik koduna ait görüş.....	39
Şekil 36. Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı sessizlik koduna ait görüş.....	39
Şekil 37. Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı sessizlik koduna ait görüş.....	39
Şekil 38. Özel Okul 1. Aşama Çalışması	42
Şekil 39. Şehir Merkezi 1 Okul 1. Aşama Çalışması	42
Şekil 40. Şehir Merkezi 2 Okulu 1.Hafta Çalışması	43
Şekil 41. Köy Okulu 1. Hafta Çalışması	43
Şekil 42. Özel okul 2. Aşama Çalışması	44
Şekil 43. Şehir Merkezi 1 Okul 2. Aşama Çalışması	45
Şekil 44. Şehir Merkezi 2 Okul 2. Aşama Çalışması	45
Şekil 45. Köy Okulu 2.Aşama Çalışması	46
Şekil 46: ÖÖ3 Ve ÖÖ2 kodlu apartmanda yaşayan öğrencilere ait çizimler	49
Şekil 47: KÖ4 ve KÖ2 kodlu bahçeli evde yaşayan öğrencilere ait çizimler	49
Şekil 48: Ş1Ö4 veŞ2Ö1 kodlu sitede yaşayan öğrencilere ait çizimler	49
Şekil 49: Ş1Ö1 ve ÖÖ1 kodlu öğrencilerin ilgisiz kategorisine ait görüşleri	51
Şekil 50: KÖ1 ve Ş1Ö1 kodlu öğrencilerin sokak hayvanları kategorisine ait görüşleri.....	51
Şekil 51: KÖ4 ve KÖ1 kodlu öğrencilerin doğa kategorisine ait görüşleri.....	51
Şekil 52: KÖ3 ve KÖ2 kodlu öğrencilerin çevre bilinci kategorisine ait görüşleri	51
Şekil 53: Ş1Ö2 ve Ş2Ö1 kodlu öğrencilerin çöp atmak koduna ait görüşleri.....	51
Şekil 54: Ş1Ö2 ve KÖ3 kodlu öğrencilerin hayvanlar kategorisine ait görüşleri	53
Şekil 55: Ş1Ö3 kodlu öğrencinin yeşil alanlar kategorisine ait görüşü.....	53
Şekil 56: ÖÖ1 ve ÖÖ2 kodlu öğrencilerin kirlilik kategorisine ait görüşleri	53
Şekil 57: KÖ4 ve Ş1Ö4 kodlu öğrencilerin çöp birikmesi koduna ait görüşleri.....	53
Şekil 58: Sitede yaşamak isteyen Ş2Ö2 kodlu öğrenciye ait çizim.....	55
Şekil 59: Apartmanda yaşamak isteyen ÖÖ4 ve Ş1Ö3 kodlu öğrencilerin çizimleri	55
Şekil 60: Bahçeli evde yaşamak isteyen ÖÖ3 ve Ş1Ö2 kodlu öğrencilerin çizimleri	55
Şekil 61: Diğer kategorisine ait Ş1Ö3 ve KÖ2 kodlu öğrencilerin görüşleri.....	57
Şekil 62: İnşa edilmiş çevre kategorisine ait ÖÖ4 ve Ş1Ö3 kodlu öğrencilerin görüşleri ...	57
Şekil 63: Doğal çevre kategorisine ait ÖÖ3 ve KÖ4 kodlu öğrencilerin görüşleri.....	57
Şekil 64: Temiz alan koduna ait ÖÖ2 ve Ş2Ö1kodlu öğrencilerin görüşleri.....	57
Şekil 65: Sosyal sorumluluk kategorisine ait ÖÖ3 ve Ş1Ö2 kodlu öğrencilerin görüşleri ..	59
Şekil 66: Yaşam alanı kategorisine ait Ş1Ö4 ve Ş2Ö1 kodlu öğrencilerin görüşleri.....	59
Şekil 67: Sessizlik koduna ait Ş1Ö1 ve Ş2Ö1 kodlu öğrencilerin görüşleri	59

Şekil 68: ÖÖ1 Yaşadığı Çevre Resmi	60
Şekil 69: ÖÖ1 Hayalindeki Çevre Resmi.....	60
Şekil 70: ÖÖ2 Yaşadığı Çevre Resmi	61
Şekil 71: ÖÖ2 Hayalindeki Çevre Resmi.....	61
Şekil 72: ÖÖ3 Yaşadığı Çevre Resmi	61
Şekil 73: ÖÖ3 Hayalindeki Çevre Resmi.....	61
Şekil 74: ÖÖ4 Yaşadığı Çevre Resmi	62
Şekil 75: ÖÖ4 Hayalindeki Çevre Resmi.....	62
Şekil 76: Ş1Ö1 Yaşadığı Çevre Resmi.....	63
Şekil 77: Ş1Ö1 Hayalindeki Çevre Resmi	63
Şekil 78: Ş1Ö2 Yaşadığı Çevre Resmi.....	63
Şekil 79: Ş1Ö2 Hayalindeki Çevre Resmi	63
Şekil 80: Ş1Ö3 Yaşadığı Çevre Resmi.....	64
Şekil 81: Ş1Ö3 Hayalindeki Çevre Resmi	64
Şekil 82: Ş1Ö4 Yaşadığı Çevre Resmi	65
Şekil 83: Ş1Ö4 Hayalindeki Çevre Resmi	65
Şekil 85: Ş2Ö1 Yaşadığı Çevre Resmi.....	65
Şekil 86: Ş2Ö1 Hayalindeki Çevre Resmi	65
Şekil 87: Ş2Ö2 Yaşadığı Çevre Resmi.....	66
Şekil 88: Ş2Ö2 Hayalindeki Çevre Resmi	66
Şekil 89: Ş2Ö3 Yaşadığı Çevre Resmi.....	67
Şekil 90: Ş2Ö3 Hayalindeki Çevre Resmi	67
Şekil 91: Ş2Ö3 Yaşadığı Çevre Resmi.....	67
Şekil 92: Ş2Ö3 Hayalindeki Çevre Resmi	67
Şekil 93: KÖ1 Yaşadığı Çevre Resmi	68
Şekil 94: KÖ1 Hayalindeki Çevre Resmi.....	68
Şekil 95: KÖ2 Yaşadığı Çevre Resmi	69
Şekil 96: KÖ2 Hayalindeki Çevre Resmi.....	69
Şekil 97: KÖ3 Yaşadığı Çevre Resmi	69
Şekil 98: KÖ3 Hayalindeki Çevre Resmi.....	69
Şekil 99: KÖ4 Yaşadığı Çevre Resmi	70
Şekil 100: KÖ4 Hayalindeki Çevre Resmi.....	70

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: 2018 3.Sınıf Fen Öğretim Programı.....	16
Tablo 2: 2018 4.Sınıf Fen Öğretim Programı.....	16
Tablo 3: 2018 5.Sınıf Fen Öğretim Programı.....	17
Tablo 4: 2018 6.Sınıf Fen Öğretim Programı.....	18
Tablo 5: 2018 7.Sınıf Fen Öğretim Programı.....	18
Tablo 6: 2018 8.Sınıf Fen Öğretim Programı.....	19
Tablo 7: Katılımcılarla İlgili Bilgiler.....	25
Tablo 8: Çalışma Takvimi	41
Tablo 9: Öğrencilerinin yaşadığı çevreyle ilgili çizdiği resimlerinin içeriği.....	48
Tablo 10: Öğrencilerin yaşadığı çevre için yaptıklarının içeriği	50
Tablo 11: Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çevre sorununa dair içeriği	52
Tablo 12: Öğrencilerinin hayalindeki çevreyle ilgili resimlerinin içeriği	54
Tablo 13: Öğrencilerin hayalindeki çevrede olmasını istedikleri.....	56
Tablo 14: Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı düşündükleri.....	58

EKLER DİZİNİ

EK-1: Etik Kurul Komisyon İzni.....	87
EK-2: Etik Kurul Kararı	88
EK-3: Uygulama İzni.....	89
EK-4: Veri Toplama Araçları	90
EK-5: Öğrenci Çizim ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları	92

KISALTMALAR DİZİNİ

- ÖÖ1: Özel Okula Öğrencisi 1
ÖÖ2: Özel Okula Öğrencisi 2
ÖÖ3: Özel Okula Öğrencisi 3
ÖÖ4: Özel Okula Öğrencisi 4
Ş1Ö1: Şehir Merkezi 1 Okulu Öğrencisi 1
Ş1Ö2: Şehir Merkezi 1 Okulu Öğrencisi 2
Ş1Ö3: Şehir Merkezi 1 Okulu Öğrencisi 3
Ş1Ö4: Şehir Merkezi 1 Okulu Öğrencisi 4
Ş2Ö1: Şehir Merkezi 2 Okulu Öğrencisi 1
Ş2Ö2: Şehir Merkezi 2 Okulu Öğrencisi 2
Ş2Ö3: Şehir Merkezi 2 Okulu Öğrencisi 3
Ş2Ö4: Şehir Merkezi 2 Okulu Öğrencisi 4
KÖ1: Köy Okulu Öğrencisi 1
KÖ2: Köy Okulu Öğrencisi 2
KÖ3: Köy Okulu Öğrencisi 3
KÖ4: Köy Okulu Öğrencisi 4

1.GİRİŞ

Fen bilimleri ülkelerin kalkınmasında rol alan temel bilim dallarının başında gelmektedir. Bütün ülkeler teknolojik olarak kendini gerçekleştirmek için fen eğitiminde ayrı bir çaba göstermektedir (Ayas, 1995). Türkiye’de zenginleşen teknolojik durumlara adapte olabilmek için fen eğitim- öğretim programlarına özen göstererek sürekli bir şekilde kendi programında yenilikler yapmaktadır. Gelişmiş ülkelerle başa çıkabilmek için eğitim sistemimizde tüm fertlerin fen okur yazarı olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Köseoğlu, 2006).

Fen bilimlerinde atılım yapmak sadece okul içi verilen eğitimle mümkün olmayıp okul dışı etkinliklerin de yer aldığı geniş kapsamlı zengin içerikli bir programla mümkündür. Bireyler içinde buldukları çevreyle sürekli etkileşim halindedir (Polat, 2012). Ancak çoğu bireyin çevreyle etkileşimi tek taraflı olarak insanoğlunun kaynakları tüketmesi temeline dayanmaktadır.

Günümüzde çözüm bekleyen en acil konulardan birisi çevre problemleridir. Canlı ve cansız tüm paydaşlar arasındaki uyumun insan eliyle bozulması çevre problemi olarak adlandırılmaktadır. Bu problemin en belirgin özelliği dil, din, cinsiyet, yaş ve ırk gibi değişkenlere bağlı olmadan küresel bir sorun olmasıdır (Erten, 2004; Erten, 2019; Escobar, 1995; Nag ve Vizayakumar, 2005; Rees, 1992).

İçinde bulunduğumuz yüzyıl insanoğlunun çevreye verdiği zararların zirveye ulaştığı dönem olarak anılmaktadır. İlk zamanlarda fazla önemsenmeyen çevre problemleri giderek artmış ve küresel ölçekte sorun olmaya başlamıştır. Çevre sorunlarının devam etmesinde bireylerin çevre bilincini tam olarak kazanamaması yer almaktadır. Bunun çözümü için aile ve öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir(Akınoğlu ve Sarı 2009).

Günümüz tüketim toplumu doğal kaynakları bilinçsiz bir şekilde kullanarak atık ve çöp problemi, hava, çevre ve ışık kirliliği gibi kirlilik temelli pek çok problemin muhatabıdır. Aslında tüketim toplumu bu problemin ekolojik dengeyi bozduğunun bilincinde bile değildir. Bu problemin farkına vararak çevreyle barışık bireyler yetiştirmek ancak çevre eğitimiyle mümkün olacaktır (Erten, 2004; 2020).

Çevre eğitimi küçük yaşlardan başlayarak tüm eğitim kademelerinde devam etmektedir. Ancak çocuklara verilen eğitimler tam anlamıyla hedefine ulaşamamaktadır. Çünkü verilen eğitimler teorik olarak öğrencilere aktarılıp çocukların ne beklediği, neler

hayal ettiği, nasıl bir çevre istedikleri hep göz ardı edilmektedir. Şimdinin çocukları geleceğin yetişkini olacak bireylerin istekleri dikkate alınarak oluşturulacak çevre eğitimleri daha yaşanılır bir dünya düzeni için vazgeçilmezdir (Davido, 2012). Çevre eğitiminin kalıcılığının artırılmasında öncelikli olarak bireylere çevre bilincinin kazandırılması esas alınmalıdır (Erten, 2004).

Günümüz eğitim programları incelendiğinde, strateji, yöntem ve uygulamalara gün geçtikçe yenilerinin eklendiği görülmektedir. Öğrencilerin bilgiyi zihinde yapılandırarak kalıcı öğrenme sağladığı ve süreçte en fazla öğrencinin aktif olduğu strateji ve yöntemlerin okullarda uygulanmaya çalışıldığı söylenebilir. Öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde aktif olması, problemi zihinde canlandırmak yerine, problemi yerinde tespit ederek çözüme kavuşturmaya çalışmasının kalıcılığı artıracağı düşünülmektedir (Howe ve Warren, 2002).

Öğrenci isteklerinin dikkate alınarak oluşturulan eğitimler daha kalıcı çevre bilinci oluşturmaktadır. Öğrenci istekleri açığa çıkarılırken birçok yöntem kullanılırken bunların başında öğrencilerin isteklerini hayallerini açığa vuracağı kendini rahat bir şekilde ifade edeceği resim çizdirme tekniğinden faydalanılmaktadır. Çünkü resim çizerken öğrenci uçsuz bucaksız hayal dünyasını yansıtabilir (Gezgin, 2013).

Çocuklar yaşadıkları duyguları semboller kullanarak anlatabilirler. Yapılan çalışmalar, çocukların duygu durum değişikliklerinin onların çizdiği resimler aracılığıyla ölçülebileceğini ve çocukların çizdikleri resimlerinin de bu amaçla kullanılabileceğini göstermiştir (Yavuzer, 1992).Ayrıca Freud, evrensel çatışma ve nevrozun ressamları sanatsal yaratıcılığa yönlendirdiğini söylemektedir (Malchiodi, 2005).

Resim bireyin zihninde oluşan imgeleri, karmaşık olayları bir düzene koyma ihtiyacını göstergesidir. (Yavuzer, 1992) .Resim yapabilmek insan beynindeki duyuşsal duyuların ince-motor becerileriyle dışa aktarım biçimidir (Gezgin, 2013). Günümüzde artık çocukların yapmış olduğu resimleri görmezden gelmek imkansızdır. Kişiliklerin anlaşılmasında, düşlerin açığa çıkmasında, çevreye karşı tutumların ortaya çıkmasında, hayallerin dışa vurulmasında resimlerden faydalanmak kişilerin iç dünyasını açığa çıkarmada oldukça önem arz etmektedir.

Resimler çocukların gelişimlerini izlemek onların düşüncelerini açığa çıkarmak için kullanılabilir. Yaşadığı çevre ile hayal ettiği çevre arasındaki bağı resimler aracılığıyla birleştiren çocuklar aslında onların duygu ve düşüncelerini anlamamız için bizlere fırsat

vermektedir. Sözel olarak kendini ifade etmekte zorlanan bireyler resimler aracılığıyla kendisini anlatabilmektedir (Çakır İlhan, 1995).

Bireylerin içinde buldukları kültürel çevre bireyin çevre bilinci oluşmasında önemli bir yer tutmaktadır (Taşkın ve Şahin, 2008). Bireylerin zihinlerinde var olan çevresel imgeler ancak sistemli bir eğitim yoluyla değiştirilip geliştirilebilir. Çevre dostu bireylerin oluşmasında okul öncesi eğitiminden başlayarak eğitim-öğretim hayatı boyunca alacağı çevre eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Çevre dostu olarak yetişen bireyler çevresel değerlerin farkına vararak ekolojik dengenin sağlanmasında önemli bir yer alacaklardır. Ekolojik dengenin sağlanması sürdürülebilir kalkınmanın en önemli basamağıdır.

Sürdürülebilir kalkınma gelecek nesillerin haklarını korumak için bir amaç olmaktan ziyade bir süreçtir. Bu süreç içerisinde hem bugünün bireyleri hem de gelecek kuşaktaki bireylerin daha iyi bir hayat koşullarında yaşaması hedeflenmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın amacına ulaşabilmesi için çevresel değerlere sahip bireylerin yetiştirilmesi düşüncesi esas alınmalıdır. Ancak bu düşünce yapısıyla süreç hedefine ulaşabilir. (WWF, 2012).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan “Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması” adlı çalışmada resimleri ve algılarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıda bulunan sorulara cevap aranmıştır.

1.1.1. Alt Problemler:

1.1.1.1. Farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevreyle ilgili resimlerinin içeriği nasıldır?

1.1.1.1. a. Yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevrede rolüyle ilgili algıları nelerdir?

1.1.1.1. b. Yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevrede onları rahatsız eden çevre sorunlarıyla ilgili algıları nelerdir?

1.1.1.2. Farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yedinci sınıf öğrencilerinin hayalindeki çevreyle ilgili resimlerinin içeriği nasıldır?

1.1.1.2.a. Yedinci sınıf öğrencilerinin hayalindeki çevrede olmasını istediği içerik ile ilgili algıları nelerdir?

1.1.1.2.b. Yedinci sınıf öğrencilerinin hayalindeki çevrede rolüyle ilgili algıları nelerdir?

1.1.1.3. Araştırmaya katılan farklı sosyo - kültürel ortamda yaşayan yedinci sınıf öğrencilerin yaşadığı çevre ve hayalindeki çevreyle ilgili çizmiş oldukları resimlerin karşılaştırması nasıldır?

1.2. Araştırmanın önemi

Çevre canlı veya cansız tüm varlıkların etkileşim içinde olduğu bir yerdir. Bu nedenle bu etkileşimin dengede olması yaşamın devam ettirilmesi açısından son derece önemlidir. Ancak içinde bulunduğumuz zaman diliminde bu dengenin bozulduğu göze çarpmaktadır. Çünkü insanoğlu kaynakları bilinçsiz bir şekilde tüketerek ekolojik dengeyi tahrip etmiştir. Tekrardan bu dengenin sağlanabilmesi için araştırmalara başlamış ve birtakım çalışmalar yürütmüştür (Nasıroğlu, 2019).

Yapılan çalışmalar neticesinde hangi çevre problemleriyle karşı karşıya olduğumuz irdelenmiş, olası çözüm yolları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda hava kirliliği, su kirliliği, çöp atık problemi, radyoaktif kirlilik, ışık kirliliği, sera etkisi, ozon tabakasının incelmeye, küresel ısınma, kuraklık ve canlıların neslinin tükenmesi gibi birçok çevre problemi karşımıza çıkmıştır(Kabadayı, 2010) . Çevresel problemlerin meydana getirdiği olumsuz durumlara bakıldığında su kaynakları kurumakta, asit yağmurları artmakta, çölleşme artmakta, buzullar erimekte, biyoçeşitlilik azalmakta, ormanlık alanlar yok olmakta ve tüm bunlara bağlı olarak salgın hastalıklar artmaktadır.

Son yıllarda gerek ülkemizde gerek tüm dünyada çevresel değerleri geri kazanmak için uğraşlar verilmektedir. Bu uğraşların başında çevresel problemleri tanımak gelmektedir. Çevresel değerlerin oluşumu ilk önce ailede başlayıp sonraki zamanlarda bireyin eğitim öğretim hayatında devam etmektedir. Çevresel değerlerin kazanılması yaşanılabilir bir dünya düzeni için önemlidir (Güler, 2009).

Çevresel değerlerin kazanılmasında en önemli faktör eğitimidir (Erten, 2006). Çevresel değerlerin kazandırılması için toplumun tamamının etkili bir çevre eğitimi alması gerekmektedir. Çünkü çevre bir denge halinde olup tek bir bireyin yapacağı olumsuz bir davranış tüm dengeyi bozacaktır. Bunun için çevresel değerlerin kalıcılığı mümkün hale getirilmelidir (Güven, 2011). Çevresel problemlerin çözümü için gerek kamu kuruluşları

gerek özel kuruluşlar çevresel faaliyetlerini artırmışlardır. Bu bağlamda ülkemizde okullarda çevre kazanımları artırılmış, çevre dersi seçmeli ders olarak ortaokul müfredatına kazandırılmıştır.

Okullarda çevresel problemlerin tespiti ve olası çözüm yolları için birçok yöntem kullanılmaktadır. Resim çizdirme, video izletme, afiş yaptırma, karikatürler, fotoğraflar, söyleşiler bunlardan bazılarıdır. Resim çizdirme küçük yaştaki bireylerin duygu ve düşüncelerini açığa çıkarmada kullanılan önemli bir yöntemdir. Resim çizdirme yöntemiyle çocuğun iç dünyasındaki çevresel problemler ve bu problemin çözümü için kurduğu hayaller açığa çıkarılabilir (Einarsdottir, Dockett ve Perry, 2009). Bu nedenle eğitimde resim çizdirme oldukça önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışma: yedinci sınıf öğrencilerinin çevre ile ilgili algılarının incelenmesinde resimleri kullanacaktır. Çalışma öğrencilerin yaşadığı ve hayalindeki çevreyle ilgili algılarının belirlenmesi açısından önemlidir. Bu çalışma öğrencinin yaşadığı çevredeki çevresel problemleri tanıması ve problemin çözümü için neler yaptığını ve bu çevredeki kendi rolünün farkına varması, hayalindeki çevrede neler olmasını istediği ve bu çevredeki rolünü belirlemesi açısından önemlidir. Öğrencinin içinde bulunduğu sosyo kültürel ortamın yaşadığı ve hayalindeki çevrenin resmedilmesine etkisi bakımından önem taşımaktadır. Literatür incelendiğinde genellikle çevresel problemlerin tespiti yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada içinde bulunduğu çevredeki çevre problemleri ve bu problemlerin çözümüne ek olarak nasıl bir çevre hayal ettiği betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışma bu yönüyle diğer çalışmalardan ayrılarak gelecekte yapılacak akademik çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Çalışmanın sadece Kahramanmaraş ilinde yapılmış olması,
2. Çalışmanın her okul türünden sadece 4 öğrenci ile yapılmış olması,
3. Uygulama süresinin her bir etkinlik için 1 ders saati olması,
4. Çalışmanın veri aracı olarak; resim çizdirme etkinlik kağıdı ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile sınırlıdır.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin etkinlik boyunca istekli ve ilgili olarak sürece katılım sağladıkları varsayılmıştır.
2. Araştırmanın veri toplama aracına öğrenciler tarafından ciddiyle ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
3. Araştırmacının süreç boyunca tarafsız bir şekilde yer aldığı varsayılmıştır.
4. Araştırmacının elde edilen verileri objektif bir şekilde analiz ettiği ve yorumladığı varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Çevre: İnsanların ve diğer canlıların yaşamları süresince içinde bulunduğu canlı ve cansız bütün varlıklarla etkileşimde bulunduğu ortama çevre adı verilir (T.C Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı).

Çevre Bilinci: Çevreyle ilgili bilgilere sahip bu bilgileri olumlu olarak davranışlarına yansıtan olumlu tutumlar geliştiren ve çevrenin doğal dengesindeki kendi rolünü gerçekleştiren birey olarak tanımlanabilir (Erten, 2005).

Çevre Eğitimi: Doğal veya insanlar tarafından inşa edilen çevreler hakkında bilgili ve duyarlı bir vatandaşlık anlayışını geliştirmeyi hedefleyen disiplinler arası bir çalışma alanıdır (Kuzey Amerika Çevre Eğitimi Derneği 1992 (NAAEE)).

Sürdürülebilir Kalkınma: Toplumun içinde bulunduğu zaman diliminde gelecek nesillerin haklarını koruyarak kendi ihtiyaçlarını gidermesidir (Doğal Hayatı Koruma Vakfı (wwf, 2012)).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Fen Eğitimi

Eğitim, bireylerde planlı olarak istendik davranışlar elde etme sürecidir. Bu bağlamda eğitim sürecini planlı programlı sistemli öğretim içerikleri oluşturur (MEB, 2001). Birey bu içeriklere gerek okullarda gerekse okul dışı ortamlarda bilişsel ve duyuşsal olarak ulaşabilmektedir. Günümüzde öne çıkan önemli eğitim gruplarının başında fen eğitimi gelmektedir. Fen eğitimi bireyin kendisiyle ve doğasıyla ilgili konularda düzenli olarak kendisini yenileyen geliştiren çözüm odaklı olarak bilgi edinmeyi amaçlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Gürdal, 1988).

Fen eğitiminde amaç bireyleri fen okur yazarı olarak yetiştirmektir. Fen okur yazarlığı; bireyin yaşadığı dünya ile güçlü bir bağ oluşturarak karşılaştığı problemlere çözüm getiren eleştirel düşünen araştıran sorgulayan karar verme yeteneği kazanan çevresine duyarlı kendi kendine yetebilen bireyler olarak tanımlanabilir. Fen okur yazarı bireyler bilimsel ve teknik bilgileri edinmiş bilimsel bilgiyi elde etme yollarını öğrenmiş karşılaştığı durumlara farklı alternatif çözüm önerileri getiren etik değerleri benimsemiş kişilerdir (Vuko, 1998).

Toplum fen bilimleri ile temasslı olsun ya da olmasın, kişiler bilim insanı olsun ya da olmasın bilimdeki sürekli değişim ve gelişim aslında fen bilimlerinin çok geniş bir yelpazeye sahip olduğunun göstergesidir (Deboer 2000). Fen eğitiminde amaç kişilere sadece özel ihtisas alanı kazandırmak değildir. Amaç içinde bulunduğu çevrede fen bilimlerini etkin bir şekilde kullanarak daha kaliteli bir yaşam alanı oluşturmasıdır. Bu bağlamda fen okur yazarlığı kavramı kişilere ve toplumlara göre değişkenlik göstermektedir.

“Ülkemizde, ilk olarak fen okuryazarlığı, Yüksek Öğretim Kurumu tarafından “doğal dünyaya aşına olma ve onun hem çeşitliliğini hem de birliğini tanıma, fen bilimlerinin anahtar kavramlarını ve ilkelerini anlama, matematiği, fen bilimlerini ve teknolojiyi birbirine bağlayan bazı önemli bağlantıların farkında olma, matematiğin fen bilimlerinin ve teknolojinin insan çabalarının ürünü olduğunu kavrama; bunun o alanlar için getirdiği gücü ve sınırlılıkları tanıma, bilimsel düşünme kapasitesine sahip olma ve fen bilgilerini ve bilimsel düşünme yollarını bireysel ve toplumsal amaçlar için kullanma” olarak belirtilmiştir (YÖK, 1997:).

Bunun yanında, “fen okuryazarı bireylerin yetiştirilmesi”, 2000 yılında uygulamaya konulan öğrenci merkezli program olarak bilinen ilköğretim fen bilgisi öğretim programının amaçlarından biri olarak ifade edilmiştir (MEB, 2000).”

Fen okur yazarlığı çağdaş eğitimde 16.yüzyılda ortaya çıkmasına karşın fen eğitiminde 1960 lardan itibaren kullanılmıştır. Fen okur yazarlığı için tek bir tanımdan bahsetmek mümkün değildir. Buna karşın yapılan tanımlar bu kavramın farklılıklarından ziyade benzerliklerine dikkat çekmektedir. Tek bir tanım yerine “fen okur yazarlığını “ bir slogan olarak kullanmak fen eğitimcilerini ortak bir amaç çevresinde birleştirmektedir (Bybee, 1999).

Fen eğitiminin en önemli amaçlarından birisi bütün bireyleri fen okur yazarı olarak yetiştirmektir. Ancak aynı düzeyde fen okur yazarı yetiştirmek pek de mümkün değildir. Çünkü bireyin içinde bulunduğu toplum bu duruma doğrudan etki etmektedir. En üst seviyede fen okur yazarı bireyler; fen bilimleri ile ilgili kavramların nasıl ortaya çıktığını, bilimsel deneylerin önemini, analitik düşünmenin gerekliliğini, olaylara tarafsız bir gözle bakabilmeyi, bilim ve teknolojideki gelişmelere ayak uydurmayı, bilim teknoloji toplum arasındaki bağı kurmayı bilen ve bunları yapabilmek için sürekli olarak okuyup araştıran eleştirilere açık kendini yetiştiren kişiler olmanın gerekliliğini taşıyan bireylerdir (Bauer, 1996; Li, 1999). Fen okuryazarlığında ki amaç kendi kendine yeten doğa oluşturmaya katkı sunmaktır. Yani sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.

2.2. Resim eğitimi

Bireylerin iç dünyasına ulaşmada çeşitli yöntemler kullanılır. Bu yöntemlerin en belirginlerinden birisi de resimlerdir. Kişi iç dünyasında yaşadığı hayal ettiği durumları dışa vururken çok rahat bir şekilde resimleri kullanmaktadır. Bireyler duygu ve düşüncelerini ifade ederken sıkıntı yaşamaktadırlar. Kişi resim yoluyla kendini rahat bir şekilde ifade ederek kendine olan güveni artar ve duyuşsal bir doyum sağlar. Resimler kişinin yaratıcılığının açığa çıkmasına katkıda bulunur (Keskin, 2006).

Bireyin gelişimlerini sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi için kendisini ifade etmeye ihtiyaç duyar. Kişinin kendisini ifade etmede kullandığı önemli yöntemlerden birisidir resim etkinlikleri. Resim etkinlikleri sadece özel yetenekli bireylere tanınan bir hak değildir. Her birey problemlerin açığa çıkmasında problemin çözüme kavuşturulmasında duygu ve düşüncelerini anlatmada resim etkinliklerinde yararlanır (Üstün Memiş 2014).

Çevre sorunlarına dair öğrencilerle yapılan çalışmalarda daha çok yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Yetişkin bireylerde bu durum veri toplama aracı olarak kullanılırken onların yorum yapmalarından tecrübelerinden faydalanılması olağan bir durumdur. Ancak küçük yaştaki birey dil kapasitesindeki eksikliklerden dolayı kendini doğru bir şekilde ifade etmekte zorlanır. Yetişkin kişilerde bile birçok sebepten (kültürel, kişisel sosyal) dolayı iletişim kurmak güçtür (Barraza ve Robottom, 2008). Bu sebeple örneğini çocukların oluşturduğu çalışmalarda örneklem grubunun içinde bulunduğu gelişimsel dönem dikkate alınarak elde edilen veriler araştırmalarda alternatif veri toplamanın önemi gösterir. Alternatif veri toplama aracı olarak çizim tekniklerinin kullanılması araştırma için oldukça avantaj sağlamaktadır. Çizim etkinlikleri çocukların alışık olduğu açık uçlu, çocukların iletişim amaçlı olarak da kullandığı etkinliklerdir (Einarsdottir, Dockett ve Perry, 2009).

Öğrencilerle yapılan çizim etkinlikleri yine onlara yöneltilen görüşme sorularıyla desteklenerek öğrencinin bir probleme karşın çözüm bulmada cesaretlendirilmesi oldukça önemlidir. Çizim ve anlatılarla elde edilen veriler çocuk tarafından oluşturulan çok değerli bilgiler bütünü oluşturur. Çocuğun belli bir olguya karşın kendi içerisinde barındırdığı sorunlara karşın yine o problemin çözümünde paydaş olabilmesi önem arz etmektedir. Çocuklarla yapılan çizimler çocuğun kendisini samimi bir şekilde ifade etmesiyle estetik ve yaratıcı düşüncesinin de açığa çıkmasını sağlar. Sözel olarak ifade edilemeyen sebep-sonuç ilişkileri çizimler aracılığıyla çocuklar tarafından aktarılır (Özdemir Özden 2015).

2.3. Çevre Nedir?

İnsanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca içinde bulunduğu canlı ve cansız bütün varlıklarla etkileşimde bulunduğu ortama çevre adı verilir (ÇŞB, 2024). İlişkiler ağı olarak da adlandırılan çevrenin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bütüncül olarak bakıldığında her canlının sağlıklı bir yaşam döngüsü sürdürmesi için sağlıklı bir çevre koşullarında hayatını devam ettirmesi gerekmektedir.

Çevrenin imkanlarını insanlar kendilerine sınırsızca verilmiş bir nimet olarak görüp çevreyi tahrip edecek derecede kullanmışlardır. Bu kullanım sonucu enerji ihtiyacı açığa çıkmıştır. Enerji ihtiyacını gidermek için insanoğlu türlü yollara başvurmuştur ve bunun sonucunda da sanayi inkılabı gerçekleşmiştir (Kaya ve ark. 2010)

Esasında insan çevre ilişkisi sanayi inkılabına kadar uyumlu bir şekilde devam etmiştir. Sanayi inkılabından itibaren insanın doğaya hükmetme arayışı ekolojik

dengeinin bozulmasına yol açmıştır (Görmez, 2007). Ancak günümüzde tüm canlıları tehdit eden çevre sorunları oluşmuştur. Oluşan bu sorunların üstesinden gelebilmek için bireylere çevre bilinci kazandırılması gerekmektedir. Çevre bilinçli bireyler yetiştirmek ancak sistemli bir çevre eğitimiyle mümkündür. Aslında çevre eğitiminin temeli insanlığın ilk oluşumuna kadar dayanmaktadır, fakat baktığımız zaman sistemsiz oluşan bu eğitim amacına ulaşamamıştır. Kalıcı bir çevre eğitimi için tüm paydaşların kültürel, doğal, tarihi, sosyo - estetik değerlerin korunması, bireylerin aktif olarak katılımlarının sağlanması ve sorunların çözümünde görev almaları gerekmektedir (ÇEDGM, 2004).

Çevre problemlerinin hızlı bir şekilde artması gözlerin çevre eğitime çevrilmesine yol açmıştır. 1972 yılında Stockholm'de düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı ile çevre eğitimi, küresel bir boyut kazandı. Konferans Bildirgesindeki " İnsanlık, şimdiki ve gelecek nesiller için çevreyi korumak ve iyileştirmek mecburiyetindedir. " sloganı çevre problemlerini evrensel boyutta dile getirmiştir (Ünal ve Dımışki, 1999).

Çevre problemlerine karşı fazla miktarda çözüm önerileri getirilmektedir ama en önemli çözüm eğitimidir. Bu sebeple UNESCO, UNEP, Üniversiteler, Çevre Bakanlıkları, Belediyeler ve Bazı Sivil Toplum Örgütleri gibi birçok kuruluş çevre eğitimi temel alan, çalışmalar yürütmektedirler. Çevre eğitiminin temelinde doğanın ürettiği kadarının kullanılması esas alınmaktadır. Bu eğitimi de ancak küçük yaştan başlayarak olumlu davranış değişikliği kazandıracak şekilde planlanarak bireylere sorunların çözümünde aktif rol alması sağlanarak çevre eğitiminin amacı gerçekleştirilmiş olabilir (Şimşekli, 2004).

Yapılan araştırmalara bakıldığında kişilerin çevreye dair yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları çevre sorunlarını tam olarak idrak edemedikleri görülmüştür. Çevre eğitiminin aileden başlayarak okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversiteye kadar devam ederek kişilerde çevreye karşı olumlu tutumlar geliştirmesini sağlayacaktır (Kıyıcı, 2009).

Çevre eğitiminin hedefi tüm insanlar olmalıdır. Çevre eğitiminin amacı çevreyle barışık doğanın ürettiği kadarını kullanan sürdürülebilir yaşam oluşturmaktır. Çevre eğitiminin amacına ulaşması için okullara büyük görevler düşmektedir. Okulların her kademesinde çevre eğitime yer verildiği takdirde çevre eğitiminin amacına ulaşılabilir (Şimşekli, 2001).

2.4. Çevre Eğitimi

Çevre sorunları günümüz yüz yılında tüm paydaşlar tarafından konuşulmaktadır. Ortaya çıkan genel görüş bu çevre sorunlarının temel sebebi olarak da yine insanoğlunun kendisi ön plana çıkmaktadır. Çünkü doğa dışarıdan herhangi bir müdahale olmazsa bir denge içerisinde. Bu denge de ancak insan eliyle bozulmaktadır. Bozulan bu dengenin yeniden sağlanabilmesi için de yine çözüm insanın kendisindedir. Tekrardan yaşanabilir bir dünya için başlangıç noktası insanların çevre hakkında eğitilmesi olmalıdır. Ancak bu şekilde tekrardan kendi kendine yeten kendi kendini yenileyen çevre şartları oluşturulabilir. Tüm bu çözüm durumlarının gerçekleşebilmesi için bilim ve politik çevreler tarafından ortaya konulan çıkış kapısının çevre eğitimi olduğu görülmüştür (Akyüz, 2019). Bu bağlamda gerek ulusal ölçekte gerek uluslararası ölçekte çevre eğitimi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır (Akınoğlu, 2009). Çevre eğitimine sahip bireyler çevreyle olan ilişkisini sorgulayan çevre hakkında düşünen doğadaki rolünü bilen olumlu davranış geliştiren bireylerdir (Albaş, 2011).

Çevre eğitimi için farklı tanımlar yapılmış olup ve bunlardan bir tanesi de Kuzey Amerika Çevre Eğitimi Kurumu'nun 1992 yılında hazırladığı raporda şu şekildedir:

Çevre eğitimi; doğal veya insanlar tarafından inşa edilen çevreler hakkında duyarlı ve bilgili bir vatandaşlık anlayışını geliştirmeyi hedefleyen disiplinler arası bir çalışma alanıdır. Çevre konusunda duyarlılık ve bilgi sahibi olma o şekilde gerçekleştirilmelidir ki, sonuçta çevre problemlerini çözmek için gerekli zihinsel altyapı kamu bilincinde oluşmalı ve yeni problemlerin ortaya çıkmasını da önlemelidir. Çevre eğitimi, ayrıca insanlarda sorgulama, problem çözme, karar verme becerilerini geliştirmeyi amaçlamalıdır. Böylece yüksek kalitede bir hayat standardının gerçekleşmesini sağlamalıdır (Taycı Ünal, 2009).

Çevre eğitiminde temel amaç: kişinin çevreyi bir bütün olarak algılaması, çevre hakkında eleştirel düşünce yapısına sahip olması, çevresel problemlere çözüm odaklı yaklaşabilmesi, yenilikçi düşüncelere açık olması, çevreye karşı duyarlı davranış geliştirebilmiş ve çevreyle tüm canlı ve cansız varlıkların bir etkileşim içinde olduğunu farkına varabilme sürecidir (Erten, 2004).

Çevre eğitimi multidisipliner bir çalışma alanıdır (Uzzel, 1999). Çevre eğitiminde bireylerin hem bilişsel hem de duyuşsal olarak hazırlanması gerekmektedir. Çevre okuryazarı olarak yetişen bireylerin çevresinde meydana gelen olaylara kayıtsız kalmaması gerekmektedir. Doğayla toplumların iç içe olduğunun farkında olan içinde yaşadığı

çevrenin farkında olan ve bu çevreyle uyum içerisinde olarak değerlerine sahip çıkan sorumluluk almaktan kaçınmayan bireyler yetiştirmek çevre eğitiminin ana temalarını oluşturmaktadır (Doğan ve Kuruluş, 1997) .

Çevreyle ilgili ilk eğitim aile ile başlamış olsa da kişide istendik davranışları gözleyebilmek için planlı bir mekanizmaya ihtiyaç vardır. Bu da ancak bütüncül bir şekilde ele alınarak kişinin tüm eğitim yaşantısına yansıtılması ile mümkün kılınabilir. Çevre eğitiminde çeşitli yaklaşımlar benimsenmiştir (Öz Aydın, 2013) . Bu yaklaşımlardan ilk olarak canlı ve cansız çevrenin etkileşim halinde olduğu öğretilmeye çalışılır. İkinci yaklaşım olarak çevre bilincine sahip bireyler yetiştirmek için çevre eğitiminin verilmesi düşünülür. Başka bir yaklaşım ise bu iki yaklaşımı da içine alan kişinin davranışlarının sorumluluğunu alan çevre etiğine hakim cesaretli bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bunun için okul öncesi dönemden başlayarak ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretime kadar devam eden bir çevre eğitimi programına ihtiyaç vardır (Öz Aydın ve ark. 2022).

Okul öncesi dönemde çocuklarda çevre eğitimiyle duyuların uyarılması, farkındalık düzeylerinin artırılması ayırt ediciliklerinin artırılması ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesiyle çocuklarda çevreye karşı olumlu tutum oluşturmaları sağlanabilir. Okul öncesi programlarda alan gezisi etkinlikleri, yaşadığı çevreyi tanıma, sağlıklı bir yaşam, çevreyi güzelleştirme gibi amaçlar çerçevesinde çevreyle ilgili belirli gün ve haftaların sayısı artırılarak bu yaş grubunda çevre bilinci oluşturmada planlı bir çevre eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır (Demir ve Yalçın 2014).

2.5. Çevre Bilinci

Yaşamın başlangıcından itibaren insanoğlu doğayı sonsuz kaynaklara sahip bir hazine gibi görüp bilinçsizce bu kaynakları adeta tüketme yarışına girmiştir. Ancak tüketilen bu kaynakların ve oluşan problemlerin kendisine zarar vermeye başlamasıyla aslında kaynakların sınırsız olmadığını farkına varmıştır. İşte bu farkına varış tekrar doğa için bir şeyler yapmaya çalışmak çevre bilinci süreci olarak tanımlanabilir (Gürbahçe, 1999).

Çevre bilinci; çevreye karşı olumlu davranış ve tutum geliştirmek olarak tanımlanabilir (Erten, 2012). Çevre bilincine sahip birey aslında insan olabilmenin şartlarını taşıyan çevresiyle barışık çevredeki rolünü bilen insandır. Çevre bilincinin çok fazla tanımı bulunmaktadır. Eğitimdeki çevre bilinci; çevreyle ilgili bilgilere sahip bu

bilgileri olumlu olarak davranışlarına yansıtan olumlu tutumlar geliştiren ve çevrenin doğal dengesindeki kendi rolünü gerçekleştiren birey olarak tanımlanabilir (Erten, 2005).

Günümüz dünyasında bireyler çevreye karşı hassasiyet göstermek yerine aksine sanki çevrenin imkanlarını kendisine özgürce kullanma hakkı verilmiş gibi davranmaktadır (Kayıkçı, 2003). Bu bencil davranış biçimi doğanın felaketini oluşturmaktadır. Bu durum insanların çevre bilincinden yoksun olarak yetiştiğinin apaçık bir göstergesidir. Çoğu birey çevresine verdiği zararın farkında bile değildir. Aslında kişinin o anda kendi çevresine verdiği tahribat sadece orayı değil küresel ölçekte çevre felaketlerine yol açmaktadır.

Kişilerin çevre bilincine ilk olarak ulaşacağı yer ailesidir. Çevre bilincinin ilk tohumları ailede atılmaya başlar. Sonrasında sosyal çevresi de bilinçli bireyler oluşumunda oldukça önem arz etmektedir. Sosyal çevre içerisinde eğitim kurumları farklı bir statüye sahiptir. Çünkü eğitim kurumlarında çevreye karşı duyarlı bireyler yetiştirilmek planlı programlı bir şekilde düzenlenmektedir. Eğitim kurumları çevre bilincine sahip bireyler yetiştirmede vazgeçilmez bir öneme sahiptir (Albaş, 2011).

2.6. Sürdürülebilir Kalkınma

Latineden bilim dünyasına kazandırılan sürdürülebilirlik kavramı dengede olma anlamına gelmektedir (Palmer ve ark, 2004). Kaynakların korunarak ileri atılımın gerçekleştirilebileceğini ifade etmektedir. Birleşmiş milletler tarafından tüm insanların sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı vardır tanımının ayaklarından birisini oluşturmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma toplumun içinde bulunduğu zaman diliminde gelecek nesillerin haklarını koruyarak kendi ihtiyaçlarını gidermesidir (WWF, 2012). Bireyler ve toplumlar yaşam standartlarının üst seviyede olmasını isterler. Ancak bu yaşam standartlarını oluşturmak için doğanın kaynaklarını sınırsızca kullanma hakkına sahip değillerdir. Gelecek nesillerin hakları göz önüne alınarak yaşam standartları oluşturulmalıdır. Doğanın kaynaklarının bilinçli kullanılması ve korunması ancak eğitim ve öğretim programlarıyla sağlanabilir (Bülbül, 2007).

Hızla gelişen sanayi sektörü ve artan insan nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamak için kaynaklar bilinçsiz bir şekilde kullanılmaktadır. (Sarıkaya ve Kara, 2007). Kaynakları yenilenemez ölçüde kullanmak gezegenimizin geleceğini tehdit etmektedir. Bunun için kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Kaynak tüketimini azaltmak çevreye verilen zararı asgari düzeyde tutabilmek sürdürülebilir kalkınma için oldukça önem arz etmektedir (Keleş, 2014).

Son yıllarda artan sanayileşme, kentleşme gibi sebepler enerjiye duyulan ihtiyacı artırmıştır. Artan enerji ihtiyacını karşılamak için fosil yakıt kullanımını artmış buna bağlı olarak da atmosferde ki sera gazı miktarı artmıştır. Bunların yanında ormanlık alanların azalması, çölleşmenin artması atmosferdeki sera gazı yoğunluğunun artmasına sebep olmuştur. Atmosferdeki sera gazları yoğunluğunun artması da küresel ısınmayı artırmıştır (Kumar, 2018).

Küresel ısınmanın en önemli sebebi artan nüfusa bağlı olarak artan insan faaliyetleridir. Artan insan faaliyetleri de sera gazı salınımını artırarak atmosfer bileşenlerinin dengesini değiştirmesidir. Atmosferde artan sera gazları da küresel ısınmaya yol açmaktadır (Aksan, 2011).

Kullanımı her geçen gün artan fosil yakıt kullanımı, plansız sanayileşme, kontrolsüz bir şekilde yeşil alanların tahrip edilmesi ve artan sera gazı vb. gibi faktörler bizleri küresel iklim değişikliği krizi ile karşı karşıya bırakmıştır (Türkeş, 2001). İklim değişikliği kısa sürede meydana gelen bir durum değildir. İklim değişikliği onlarca yıl (en az 30-40 yıl) istatistiksel olarak iklimde meydana gelen anlamlı değişiklikler olarak tanımlanmaktadır (Türkeş, 2002).

Artan sera gazı kullanımı ve bu duruma bağlı olarak meydana gelen küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği ile başa çıkabilmek için atılması gereken adım sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmektir. Sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek için insanın doğaya verdiği zarar ile doğanın kendini tamir edebilme kapasitesi aynı oranda olmalıdır (Yüksek,2010). Çevre sorunlarıyla başa çıkabilmek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak sadece atılacak yasal adımlarla veya teknolojik imkanlarla mümkün değildir. Bu çerçevede insanoğlunun alışlagelmiş davranışlarını değiştirmesi gerekmektedir. Bu davranış değişikliği de küresel ölçekte hazırlanan çevre eğitimi ile mümkündür. Bu eğitim vasıtasıyla bilimsel, siyasal ve toplumsal yapılanmalarla bireylerde çevre sorunlarına yönelik duyarlılık oluşturulabilir. Oluşturulan bu duyarlılık mekanizması ile bugün yaşayan nesiller ile gelecek nesiller arasında kaynakların dengeli kullanımı arasında bağ kurularak sürdürülebilir kalkınma gerçekleştirilebilir (Kaya, Akıllı ve Sezek, 2009).

Öğrencilere verilen öğretim programlarının içeriği öğrencilerin çevreye karşı algılarının oluşmasında etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple ilköğretim kademesinde çevre ile ilgili özel amaçları bulunan derslerin öğretim programlarının incelemesi yapılmıştır.

2.7. 2018 İlköğretim Kademesi Öğretim Programlarının Çevre İle İlgili Özel Amaçları

2018 İlköğretim kademesi öğretim programlarının özel amaçları incelendiğinde: çevre kazanımlarının yoğun olarak ilkokulda Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler ders kazanımlarında ortaokulda ise Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler dersleri kazanımlarında çevre konularına yer verildiği görülmektedir. Ancak ağırlıklı olarak çevreyle ilgili kazanımların Fen Bilimleri dersi içeriğinde yer aldığı görülmüştür. 2022-2023 eğitim-öğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere Çevre Eğitimi Ve İklim Değişikliği dersi ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıflarda seçmeli ders olarak müfredata kazandırılmıştır. Bu derslerin çevre ile ilgili özel amaçları arasında;

Hayat Bilgisi için:

- Yaşadığı çevreyi ve kendini tanır
- Güvenli ve sağlıklı ve yaşam sürme becerilerini edinir
- Kaynakları verimli kullanma becerisini edinir
- Çevreye ve doğaya karşı duyarlı olmalarıdır.

Sosyal Bilgiler için

- Dünyanın ve yaşadığı çevrenin genel coğrafi özelliklerini tanıyarak çevre ile insan arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekanı algılama becerilerini geliştirmeleri
- Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korun-maya çalışmaları sürdürülebilir çevre anlayışına sahip olmalarıdır.

Fen Bilimleri için

- Astronomi, fizik, kimya, biyoloji, çevre ve yer bilimleri ile fen ve mühendislik uygulamaları hakkında temel bilgiler kazandırmak
- Doğanın keşfedilmesi ve insan-çevre arasındaki ilişkinin anlaşılması sürecinde, bilimsel süreç becerileri ve bilimsel araştırma yaklaşımını benimseyip bu alanlarda karşılaşılan sorunlara çözüm üretmek
- Birey, toplum ve çevre arasındaki karşılıklı etkileşimi fark ettirmek; toplum, ekonomi ve doğal kaynaklara ilişkin sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirmek
- Günlük yaşam sorunlarına ilişkin sorumluluk alınmasını ve bu sorunları çözmeye fen bilimlerine ilişkin bilgi, bilimsel süreç becerileri ve diğer yaşam becerilerinin

kullanılmasını sağlamak yakın çevresinde ve doğada meydana gelen olaylara ilişkin ilgi ve merak uyandırmak, tutum geliştirmektir. Şeklinde dir.

2018 programlarında çevre kazanımlarının en fazla fen bilimleri dersi programında içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda fen bilimleri programının sınıf düzeylerinde çevre kazanımlarının incelenmesi yapılmıştır.

2.8. 2018 Fen Öğretim Programlarının Çevre Kazanımları Açısından İncelenmesi

Tablo 1: 2018 3.Sınıf Fen Öğretim Programı

Konu Alanı	Ünite	Kazanım
• Canlılar ve Yaşam	• Canlılar Dünyasına Yolculuk	F.3.6.1.1. Çevresindeki örnekleri kullanarak varlıkları canlı ve cansız olarak sınıflandırır. F.3.6.2.1. Yaşadığı çevreyi tanıır.
• Fiziksel Olaylar	• Elektrikli Araçlar	F.3.6.2.2. Yaşadığı çevrenin temizliğinde aktif görev alır. F.3.6.2.3. Doğal ve yapay çevre arasındaki farkları açıklar. F.3.6.2.4. Yapay bir çevre tasarlar. F.3.6.2.5. Doğal çevrenin canlılar için önemini farkına varır. F.3.6.2.6. Doğal çevreyi korumak için araştırma yaparak çözümler önerir. F.3.7.2.2. Pil atıklarının çevreye vereceği zararları ve bu konuda yapılması gerekenleri tartışır.

Tablo 1 incelendiğinde; canlı ve cansız varlıkların sınıflandırılması, doğal ve yapay çevrenin ayırt edilmesi, doğal çevrenin canlılar için önemini anlaşılması, yaşadığı çevreyi tanıyarak bu çevrenin temizliğinde aktif olarak görev alması, pil atıklarının çevreye vereceği zararları bilerek bu konuda yapılması gerekenleri bilmesi, doğal çevreyi korumak için çözüm önerileri geliştirme ve yapay bir çevre oluşturma kazanımlarına yer verildiği görülmüştür.

Tablo 2: 2018 4.Sınıf Fen Öğretim Programı

Konu alanı	Ünite	Kazanım
• Madde ve Doğası	• Maddenin Özellikleri	F.4.4.5.3. Karışımların ayrılmasını, ülke ekonomisine katkısı ve kaynakların etkili kullanımını bakımından tartışır.
• Fiziksel Olaylar	• Aydınlatma ve Ses Teknolojileri	F.4.5.2.2. Aydınlatma araçlarının tasarruflu kullanımının aile ve ülke ekonomisi bakımından önemini tartışır. F.4.5.5.2. Ses kirliliğinin insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini açıklar.

• Canlılar ve Yaşam	• İnsan ve Çevre	F.4.6.1.1. Kaynakların kullanımında tasarruflu davranmaya özen gösterir F.4.6.1.2. Yaşam için gerekli olan kaynakların ve geri dönüşümün önemini fark eder.
---------------------	------------------	--

Tablo 2 incelendiğinde; karışımları ayırmanın ülke ekonomisine katkısı ve kaynakların etkili kullanılması, aydınlatma araçlarının tasarruflu kullanımının aile ve ülke ekonomisi bakımından öneminin kavranması, ses kirliliğinin insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini açıklaması, kaynakların tasarruflu kullanılması ve geri dönüşüm kazanımlarına yer verildiği görülmüştür.

Tablo 3: 2018 5.Sınıf Fen Öğretim Programı

Konu alanı	Ünite	Kazanım
• Canlılar ve Yaşam	• İnsan ve Çevre	F.5.6.1.1. Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular. F.5.6.1.2. Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır. F.5.6.2.1. İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder. F.5.6.2.2. Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar. F.5.6.2.3. İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur. F.5.6.2.4. İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır. F.5.6.3.1. Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar. F.5.6.3.2. Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.

Tablo 3 incelendiğinde; insan faaliyetleri sonucu oluşan ve yakın çevresinde olan çevre sorunlarını örneklendirme ve bu sorunlara karşı çözüm önerinde bulunma, doğal süreçlerin sebep olduğu yıkıcı etkilerden ve korunma yolları ve insan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır kazanımlarına yer verildiği görülmüştür.

Tablo 4: 2018 6.Sınıf Fen Öğretim Programı

Konu alanı	Ünite	Kazanım
<ul style="list-style-type: none">• Madde ve Doğası	<ul style="list-style-type: none">• Madde ve Isı	<p>F.6.4.3.2. Binalarda kullanılan ısı yalıtım malzemelerinin seçilme ölçütlerini belirler.</p> <p>F.6.4.3.3. Alternatif ısı yalıtım malzemeleri geliştirir.</p> <p>F.6.4.3.4. Binalarda ısı yalıtımının önemini, aile ve ülke ekonomisi ve kaynakların etkili kullanımı bakımından tartışır.</p> <p>F.6.4.4.1. Yakıtları, katı, sıvı ve gaz yakıtlar olarak sınıflandırıp yaygın şekilde kullanılan yakıtlara örnekler verir. F.6.4.4.2. Farklı türdeki yakıtların ısı amaçlı kullanımının, insan ve çevre üzerine etkilerini tartışır.</p>

Tablo 4 incelendiğinde; yakıt kullanımı ve alternatif yakıt türleri, yalıtım malzemesi seçiminin aile ve ülke ekonomisine katkısı, yakıt türlerinin insan ve çevre üzerine etkileri kazanımlarına yer verildiği görülmüştür.

Tablo 5: 2018 7.Sınıf Fen Öğretim Programı

Konu alanı	Ünite	Kazanım
<ul style="list-style-type: none">• Madde ve Doğası	<ul style="list-style-type: none">• Saf Madde ve Karışımlar	<p>F.7.4.5.1. Evsel atıklarda geri dönüştürülebilir ve dönüştürülemeyen maddeleri ayırt eder.</p> <p>F.7.4.5.2. Evsel katı ve sıvı atıkların geri dönüşümüne ilişkin proje tasarlar.</p> <p>F.7.4.5.3. Geri dönüşümü, kaynakların etkili kullanımını açısından sorgular.</p> <p>F.7.4.5.4. Yakın çevresinde atık kontrolüne özen gösterir.</p> <p>F.7.4.5.5. Yeniden kullanılabilir eşyalarını, ihtiyacı olanlara iletmeye yönelik proje geliştirir.</p>
<ul style="list-style-type: none">• Fiziksel Olaylar	<ul style="list-style-type: none">• Işığın Madde ile Etkileşimi	<p>F.7.5.1.4. Güneş enerjisinin günlük yaşam ve teknolojideki yenilikçi uygulamalarına örnekler verir.</p> <p>F.7.5.1.5. Güneş enerjisinden gelecekte nasıl yararlanılacağına ilişkin ürettiği fikirleri tartışır.</p>

Tablo 5 incelendiğinde; evsel atıkların geri dönüştürülme durumları, geri dönüşümün etkili kullanılması, güneş enerjisinin etkin kullanılması ve yeniden kullanılabilir eşyaların ihtiyaç sahiplerine verilmesi kazanımlarına yer verildiği görülmüştür.

Tablo 6: 2018 8.Sınıf Fen Öğretim Programı

Konu alanı	Ünite	Kazanım
• Dünya Evren	ve • Mevsimler ve İklim	F.8.1.2.1. İklim ve hava olayları arasındaki farkı açıklar. F.8.1.2.2. İklim biliminin (klimatoloji) bir bilim dalı olduğunu ve bu alanda çalışan uzmanlara iklim bilimci (klimatolog) adı verildiğini söyler.
• Canlılar Yaşam	ve • DNA ve Genetik Kod	F.8.2.4.1. Canlıların yaşadıkları çevreye uyumlarını gözlem yaparak açıklar. Adaptasyonların kalıtsal olduğu vurgulanır.
• Madde Doğası	ve • Madde ve Endüstri	F.8.4.4.7. Asit yağmurlarının önlenmesine yönelik çözüm önerileri sunar.
• Canlılar Yaşam	ve • Enerji Dönüşümleri ve Çevre Bilimi	F.8.6.1.1. Besin zincirindeki üretici, tüketicisi, ayrıştırıcılara örnekler verir. F.8.6.3.1. Madde döngülerini şema üzerinde göstererek açıklar. F.8.6.3.2. Madde döngülerinin yaşam açısından önemini sorgular. F.8.6.3.3. Küresel iklim değişikliklerinin nedenlerini ve olası sonuçlarını tartışır. F.8.6.4.1. Kaynakların kullanımında tasarruflu davranmaya özen gösterir. F.8.6.4.2. Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik proje tasarlar. F.8.6.4.3. Geri dönüşüm için katı atıkların ayrıştırılmasının önemini açıklar. F.8.6.4.4. Geri dönüşümün ülke ekonomisine katkısına ilişkin araştırma verilerini kullanarak çözüm önerileri sunar. F.8.6.4.5. Kaynakların tasarruflu kullanılmaması durumunda gelecekte karşılaşılabilecek problemleri belirterek çözüm önerileri sunar.
• Fiziksel Olaylar	• Elektrik Yükleri ve Elektrik Enerjisi	F.8.7.3.5. Elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasının aile ve ülke ekonomisi bakımından önemini tartışır. F.8.7.3.5. Elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasının aile ve ülke ekonomisi bakımından önemini tartışır. F.8.7.3.6. Evlerde elektriği tasarruflu kullanmaya özen gösterir.

Tablo 6 incelendiğinde; asit yağmurlarının etkilerinin azaltılmasına yönelik çözüm önerileri geliştirme, besin zincirindeki ilişkiyi anlama, madde döngülerinin yaşam açısından önemini bilme, hava olayları ve iklim arasındaki ilişkiyi fark ederek küresel iklim değişikliğinin olası sebepleri ve sonuçları hakkında yorum yapma, geri dönüşümün önemi ve kaynakların tasarruflu kullanımının aile ve ülke ekonomisine katkısını anlama, canlıların çevreye olan uyumu (adaptasyon), elektrik enerjisinin tasarruflu ve bilinçli kullanılmasının ülke ekonomisine katkısı kazanımlarına yer verildiği görülmüştür.

2018 fen bilimleri öğretim programında da çevre kazanımlarının sarmal bir şekilde öğrencilere kazandırılmasının hedeflendiği görülmüştür. Fen öğretim programı tarih boyunca güncellenmiştir. Bunun gerekçesi yurtiçi ve yurt dışında yapılan araştırmaların sonucunu etkin bir şekilde kullanabilmektir (MEB 2018) . TİMS de başarı gösteren ülkelerin fen öğretim programları incelendiğinde çevre kazanımlarının fen öğretim programına uygun bir şekilde yerleştirildiği görülmüştür (Özata Yücel 2010) .

2.9. Literatür Araştırması

Bildik (2011) yapmış olduğu çalışmada ilköğretim ikinci kademedeki yer alan Fen ve Teknoloji dersindeki kazanımların çevre konusunun öğrencilerin çevresel tutumu ve çevre bilgisi üzerine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara ilindeki dört farklı devlet okulundan 68 tane 7.sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Çevresel Tutum ve Çevre Bilgi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Fen ve Teknoloji dersi çevre konusunun öğrencilerin bilgi düzeylerini olumlu yönde geliştirdiği; ancak tutuma herhangi bir etkide bulunmadığı gözlenmiştir.

Özdemir Özden ve Özden (2015) yapmış oldukları çalışmada, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin var olan algılarını yaptıkları çizimler aracılığıyla incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini 6,7 ve 8. Sınıflardan toplamda 211 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak yaptıkları çizimler ve bu çizimleri yazılı olarak açıklamalarını istedikleri açık uçlu sorular aracılığıyla toplamışlardır. Öğrenci çizimlerinin genel olarak yerel çevre sorunları ile ilgili olduğu; küresel çevre sorunlarının ise öğrenciler tarafından daha az çizildiği saptanmıştır. Yerel çevre sorunları ifade edilirken öğrencilerin çizimlerinde özellikle hava kirliliği sorununa yer verdikleri bulunmuştur.

Pınar, Yakışan (2017) yapmış oldukları çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin çevre konusu hakkında çizdikleri resimlerle çevreye yönelik algılarını belirlemeyi

amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini Samsun ilindeki iki ilkokuldaki ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflar oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “çevre kirliliği, temiz çevre” kavramlarıyla ilgili resim çizdirme ve resimleri açıklamaları kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin çevre kirliliğinin sebebi olarak “çöp” kavramını gösterdikleri görülmüştür. Çöplerin toplanması ile çevre kirliliğinin önlenebileceği düşünüldüğü sonucuna varılmıştır.

Koraş (2019) yapmış olduğu çalışmada, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik var olan düşünce ve algılarını yapmış oldukları çizimler aracılığı ile incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini Konya ilinin bir ilçesindeki dokuz ortaokuldan 1065 öğrenci oluşturmaktadır. Resim çizdirme ve resmi açıklama veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda sınıf düzeyi artıkça çocukların çevre sorunlarını resimlerine aktarma oranının arttığı ve daha çok yerel çevre sorunlarının resmedildiği sonucuna varılmıştır. Özellikle bu resimlerin çöp-atık boyutunda kaldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Özel (2019) yapmış olduğu çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin var olan algılarını belirlemek ve çevre sorunlarına yönelik çözüm önerilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Örneklemini Konya ilindeki bir ortaokuldaki 12 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak 9 adet karikatür ve yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin çevre kirliliği hakkında bilgi sahip oldukları, küresel ısınma ve ozon tabakası incelmelerini birbirine karıştırdıkları görülmüştür. Çevre sorunlarına çözüm önerisi olarak çevreyi korumak gerektiğini söyledikleri sonucuna varılmıştır.

Özsarı, Güngör Aytar (2019) yapmış olduğu çalışmada, kırsal ve kentsel kesimde yaşayan ilkokul 2. Sınıf öğrencilerinin yaşamak istedikleri şehirleri hangi şekilde ifade ettiklerini anlamayı amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini Balıkesir’de kırsal ve kent merkezinde eğitimine devam eden toplam 63 ilkokul 2.sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak çizim ve görüşme formunun birlikte kullanıldığı teknik kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, kentlerdeki çocukların grafikleri daha çok kullandığı “tatlı şehir” kategorisini hayal ettiği, kırsaldaki çocukların büyük şehirlerde yaşamak istediği sonucuna varılmıştır.

Uyar (2019) yapmış olduğu çalışmada, 7. ve 8. sınıf düzeyindeki ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik algı ve düşüncelerinin afişler aracılığı ile belirlenmesi

amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Kocaeli ili Dilovası ilçesine bağlı bir devlet okulundaki 50 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, afişler ve görüşme formu kullanılmıştır. Canlılar için özellikle de insan için vazgeçilmez olan çevrenin iyileştirilmesi ve yaşatılmasına yöneliktir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin görüş ve algıları, çevreyi genel anlamda doğa ve toplum ilişkisi olarak tanımladıkları görülmüştür. İnsanların doğaya karşı alakasız olmadıkları ancak gerekli sorumlulukları yerine getirmedikleri gözlenmiştir.

Çalışır (2021) yapmış olduğu çalışmada, 2018 yılında güncellenen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (Ortaokul) ve 2019 yılında güncellenen Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda çevre eğitimi incelenerek, programda ve kitapta yer alan kazanımların, konuların, ve görsellerin çevre eğitimine sağladığı katkılar ve eksiklikler tespit edilmiş amaçlanmıştır. Veri toplama aracı olarak Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (Ortaokul) ve Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda (Ortaokul) çevre eğitimi doğrudan destekleyen kazanımların yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Dalyan, Uzun (2021) yapmış olduğu çalışmada, Ortaokul öğrencilerinin çevre dostu okul kavramına ilişkin zihinsel algıları nasıldır ve çizimlerine nasıl yansıttıklarını anlamaya çalışmışlardır. Çalışmanın örneklemini Türkiye'de ki farklı bölgelerde bulunan devlet ortaokulundaki her sınıf düzeyinden toplamda 303 öğrenci oluşturmuştur. Öğrenci çizimleri ve çizimlere yönelik açıklamaları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma bulguları sonucunda toplanan veriler öğrencilerin çevre dostu okul tasarımlarının dokuz tema altında toplandığı belirlenmiştir. Bu temalar; enerji, atık yönetimi, tasarruf, hava, su, gıda, ses, okul tasarımı ve çevre olarak isimlendirilmiştir

Eija, Eila ve Gabriela (2019) Nature Is Something We Can't Replace': Mexican Students' Views of the Landscape They Want to Conserve (Doğa Değiştiremeyeceğimiz Bir Şeydir: Meksika Öğrencilerinin Görmek İstedikleri Manzaraya İlişkin Görüşleri) adlı makalesinde öğrencilerin korumak istedikleri manzara resimlerini inceleyerek 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin çevresel ilişkilerini ve çevresel değerlerini belirlemek istemektedirler. Araştırmanın sonucuna göre çevresel değerlerin oluşmasında okullara görevler düşmektedir ve öğretmenler öğrencilerin çevre değerlerini açığa çıkarmada farklı yöntemler kullanmalıdır. Öneri olarak öğrencilerde oluşan çevre kaygısını ortadan kaldırmak için öğretmenler farklı yöntemlerle öğrencilerin çevre duyarlılığı konusunda aktif hale gelmesi için ortamlar oluşturmalıdır şeklinde öneride bulunmuşlardır.

Dovile ve Vilmant (2019) Why it is important to protect the environment: reasons given by children (Çevreyi korumak neden önemlidir: çocuklar tarafından verilen sebepler) adlı makalesinde çocukların sistematik olarak çevreyi koruma sebeplerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucuna göre çocukların çevre sorunlarının doğa üzerindeki çeşitli etkilerini kavrayabildiklerini ve bazı çevre sorunlarına akıl yürüttükleri görülmüştür. Öneri olarak çocukların doğayı ve çevre konularını nasıl algıladıklarını anlamak yaşanılır bir çevre oluşturmada yardımcı olabilir. Erken dönem çevre eğitimi deneyimlerini planlamada ve aktif çevresel kaygıyı teşvik eden anlamlı öğrenme deneyimleri sağlamada eğitimciler üzerine düşeni yapmalıdır.

Çevre konusunda yapılan literatür incelendiğinde araştırmaların ağırlıklı olarak çevre sorunlarına yönelik algıların belirlenmesi şeklinde olduğu görülmektedir. Bazı çalışmaların kent merkezi ve kırsalda yaşayan öğrencilerin nasıl bir çevrede yaşamak istediklerini araştırdıkları görülmektedir. Bu çalışma öğrencilerin içinde buldukları çevreye yönelik algılarının belirlenmesi ve hayallerindeki çevre algısının belirlenmesi açısından diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Kişinin hem içinde bulunduğu çevreyi algılaması hem de hayalindeki çevreye yönelik algılarının bilinmesi gelecekte uygulanacak çevre eğitimleri için önemlidir (Özel, 2019). Bu bağlamda araştırmanın alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi, araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği ve uygulama süreci ve araştırmacının rolü ile ilgili bilgiler verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi problemlere disiplinler arası bakış açısı ile bakan olayları bütüncül bir şekilde yorumlayan bir yöntemdir. Olguların doğal ortamında gerçekçi bir şekilde ele alınarak sürecin izlendiği çalışmalar olarak tanımlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın deseni olgubilim (fenomenoloji) olarak tasarlanmıştır. Olgubilim araştırmaları bireylerin içinde bulunduğu olguları (fenomenleri) deneyimlerinden yola çıkarak nasıl yorumladıklarını açıklamaya çalışır (Patton, 2002.). Araştırma süresince öğrencilerin içinde buldukları ve hayallerindeki çevreyle ilgili algılarının incelenmesi için çizilen resimler ve yöneltilen sorular yardımıyla olgular incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma; 2022-2023 eğitim-öğretim yılı içerisinde Kahramanmaraş il merkezinde bulunan iki devlet ortaokulu, bir özel okul ve bir de kırsalda bulunan devlet ortaokulunda öğrenim gören her okuldan 4 tane olmak üzere toplamda 16 tane 7. Sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan okullarda uygulamaya katılan sınıfın bütün öğrencilerine etkinlik kağıtları verilmiştir. Ancak veri toplama aracı olarak her sınıftan nitelikli veri içeren dört öğrencinin çalışması seçilmiştir. Çalışmada kullanılan etkinlik kağıtları fen bilimleri dersi 5.sınıf ve 6.sınıf düzeyi fen bilimleri dersi bağlamında çevre kazanımlarına hakim olduğu için çalışmada 7.sınıf seviyesindeki öğrenciler tercih edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler, gönüllülük esasına dayalı olarak amaçlı örneklem yöntemine göre belirlenmiştir. Amaçlı örneklem çeşitli bilgiye sahip olan durumların detaylı incelenmesini sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Katılımcı gruplar belirlenirken araştırmanın problemine uygun olarak farklı sosyokültürel ortamlardaki katılımcılar tercih edilmiştir. Araştırmaya katılacak öğrencilerle araştırmayı gerçekleştirebilmek için Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada yer alan öğrencilerin kişisel bilgilerini gizli tutmak için öğrencilere

gerçek isimleri yerine kod isimler verilmiştir. Katılımcılara ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Katılımcılarla İlgili Bilgiler

Katılımcı Öğrenci Kodları	Öğrenim Gördüğü Okul	Anne Eğitim Durumu	Baba Eğitim Durumu	Yaş
ÖÖ1	Özel Okul	Üniversite	İlkokul	14
ÖÖ2	Özel Okul	Üniversite	Üniversite	12
ÖÖ3	Özel Okul	Lise	Üniversite	13
ÖÖ4	Özel Okul	Üniversite	Üniversite	13
Ş1Ö1	Şehir Merkezi 1 Okul	İlkokul	Üniversite	12
Ş1Ö2	Şehir Merkezi 1 Okul	Lise	İlkokul	13
Ş1Ö3	Şehir Merkezi 1 Okul	Lise	Üniversite	12
Ş1Ö4	Şehir Merkezi 1 Okul	Ortaokul	Üniversite	12
Ş2Ö1	Şehir Merkezi 2 Okul	Ortaokul	Lise	12
Ş2Ö2	Şehir Merkezi 2 Okul	İlkokul	Ortaokul	13
Ş2Ö3	Şehir Merkezi 2 Okul	Lise	Lise	12
Ş2Ö4	Şehir Merkezi 2 Okul	İlkokul	Ortaokul	12
KÖ1	Köy Okulu	Ortaokul	Ortaokul	12
KÖ2	Köy Okulu	İlkokul	İlkokul	13
KÖ3	Köy Okulu	İlkokul	Ortaokul	12
KÖ4	Köy Okulu	İlkokul	İlkokul	13

Çalışmaya katılan özel okul Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesi Maarif mahallesinde bulunmaktadır. Okulun sınıf mevcutları 12-18 kişi arasında olup her sınıfta akıllı tahta bulunmaktadır. Okulda kantin ve yemekhane bulunmaktadır. Okul kütüphanesi aktif kullanılmakta olup ve öğrencilere eğitim koçluğu sistemi uygulanmaktadır. Okul tam gün eğitim vermekte olup kapalı ve açık spor salonları bulunmaktadır. Okulda fen ve

bilgisayar laboratuvarları bulunmaktadır. Okulda robotik kodlama, ahşap oyma, basketbol ve yüzme kursları verilmektedir.

Özel Okula Ait Görseller

Şekil 1: Özel Okul

Şekil 2: Özel Okul

Şekil 3: Özel Okul

Şekil 4: Özel Okul

Çalışmaya katılan şehir merkezindeki 1 okul Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesi Haydarbey mahallesinde bulunmaktadır. Okulun sınıf mevcutları 30-40 kişi arasında olup sınıflarda akıllı tahta bulunmaktadır. Okulda kantin bulunmakta olup okul tam gün eğitim yapmaktadır. Okulun kütüphanesi ve kapalı spor salonu bulunmaktadır. Okulda bilgisayar laboratuvarı var olup fen laboratuvarı bulunmamaktadır.

Şehir Merkezi 1 Okula Ait Görseller

Şekil 5: Şehir Merkezi 1 Okul

Şekil 6: Şehir Merkezi 1 Okul

Şekil 7: Şehir Merkezi 1 Okul

Çalışmaya katılan şehir merkezindeki 2 okul Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesi Doğukent mahallesinde bulunmaktadır. Okulun sınıf mevcutları 40-45 kişi arasında olup sınıflarda akıllı tahta bulunmaktadır. Okul bahçesinde spor sahaları bulunmakta olup kapalı spor salonu ise bulunmamaktadır. Okulda kütüphane, bilgisayar laboratuvarı var olup sınırlı sayıda fen laboratuvar malzemesi içeren küçük bir oda bulunmaktadır. Okulda kantin bulunmakta olup okul ikili eğitim yapmaktadır.

Şehir Merkezi 2 Okula Ait Görseller

Şekil 8: Şehir Merkezi 2 Okul

Şekil 9: Şehir Merkezi 2 Okul

Şekil 10: Şehir Merkezi 2 Okul

Çalışmaya katılan köy okulu Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesi Başdervişli köyünde bulunmakta olup şehir merkezine 40 km'dir. Okulun sınıf mevcutları 25-30 kişi arasında olup sınıflarda akıllı tahta bulunmaktadır. Okul bahçesinde oyun alanları bulunmakta olup kapalı spor salonu ise bulunmamaktadır. Okulda kütüphane var olup sınırlı sayıda fen laboratuvar malzemesi içeren küçük bir oda bulunmaktadır. Okulda yemekhane bulunmakta olup okul taşıma merkezidir. Öğrencilerin bir kısmı okul servisleri ile ulaşım sağlamaktadır. Okulda tam gün eğitim yapılmaktadır. Öğretmenler köyde bulunan lojmanlarda ikamet etmektedir.

Köy Okuluna Ait Görseller

Şekil 11: Köy Okulu

Şekil 12: Köy Okulu

Şekil 13: Köy Okulu

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından tasarlanan uzman görüşü alınarak oluşturulan veri toplama aracıdır. Bu veri toplama aracı: öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevreyi çizebileceği ve yaşadığı çevre ve hayalindeki çevreyle ilgili algılarını araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla cevaplayabileceği şekilde dizayn edilmiştir. Çalışmada iki farklı veri toplama aracı (yarı yapılandırılmış yaşadığı çevre çizim ve görüş formu ve yarı yapılandırılmış hayalindeki çevre çizim ve görüş formu) kullanılmıştır.

Birinci veri toplama aracı olarak araştırmaya katılan farklı sosyokültürel ortamlarda bulunan öğrencilerin yaşadığı çevreyle ilgili algılarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Yarı yapılandırılmış yaşadığı çevre çizim ve görüş formu” kullanılmıştır. Veri toplama aracında öğrencilerin öncelikle yaşadığı çevreye ait bir resim çizebilecekleri bir bölüm bulunmaktadır. Daha sonra araştırmaya katılan öğrencinin yaşadığı çevreye ait rolünün ne olduğu ve yaşadığı çevrede var olan çevre sorununun ne olduğuna dair algılarının belirlenmesine yönelik yarı yapılandırılmış sorulardan oluşmaktadır. “Yarı yapılandırılmış yaşadığı çevre çizim ve görüş formu” veri toplama aracı ekte sunulmuştur.

İkinci veri toplama aracı olarak ise; araştırmaya katılan farklı sosyokültürel ortamlarda bulunan öğrencilerin hayalindeki çevreyle ilgili algılarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Yarı yapılandırılmış hayalindeki çevre çizim ve görüş formu” kullanılmıştır. Veri toplama aracında öncelikle hayalindeki çevreyle ilgili resim çizebilecekleri bir bölüm bulunmaktadır. Daha sonra öğrencilerin hayalindeki çevrede olmasını istedikleri ve hayalindeki çevrede rolünün ne olduğuna dair algılarının belirlenmesine yönelik yarı yapılandırılmış sorularda oluşmaktadır. “Yarı yapılandırılmış hayalindeki çevre çizim ve görüş formu” veri toplama aracı ekte sunulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanması için alanyazın incelemesi gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda oluşturulan veri toplama aracı araştırmacı dışında iki fen bilimleri öğretmeni, bir görsel sanatlar öğretmeni ve bir Türkçe öğretmenin görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Bir fen bilimleri ve bir eğitim bilimleri alanında öğretim üyesi görüşü alınarak araştırmacı tarafından veri toplama aracına son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada ulaşılan verilerin analiz edilmesinde nitel veri analiz yöntemlerinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde veriler içerisinde bulunan olgular belirli temalar çerçevesinde bir araya getirilerek organize edilir. İçerik analizinde veriler belirli aşamalarda analiz edilir: “(1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması” (Yıldırım ve Şimşek, 2018,). Elde edilen veriler dijital ortama aktarılarak dijital doküman haline getirilmiştir. Çalışmada elde edilen resimlerin kategorileri oluşturulurken öğrencilerin çizimlerini yorumlamaları ve yaşadıkları çevre ve hayallerindeki çevrede yapıların ne olduğunu söylemeleri istenmiştir. Öğrencilerin çizimleri ile ilgili görüşleri uzman görüşüne de başvurularak üç kategori altında toplanarak tablolastırılmıştır. Çalışmada yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevre ve hayalindeki çevre çizimleri bahçeli ev, apartman ve site kategorileri altında sunulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracında yer alan öğrencilerin yaşadığı çevre ve hayalindeki çevre ile ilgili algılarının elde edildiği yarı yapılandırılmış görüşme sorularından elde edilen veriler öncelikle dijital ortama aktarılmış ve doküman haline getirilmiştir. Veriler bir alan uzmanının görüşü alınarak teker teker incelenmiş ve hangi kategoriler etrafında kodlanacağına karar verilmiştir. Daha sonra alanında uzman başka bir araştırmacı tarafında da verilerin kodlanması istenmiş ve iki farklı araştırmacı tarafından

elde edilen kodlar başka bir araştırmacıyla beraber benzerlik ve farklılıklarına göre yeniden kategorilere göre düzenlenmiştir. Son olarak oluşturulan kod ve kategoriler düzenlenerek tablolafıtırılmış ve sunulmuştur.

Aşağıda araştırmaya katılan oğrencilerden elde edilen verilerin analizlerine ait örnekler verilmiştir.

şekil 14: Bahçeli Ev

şekil 15: Apartman

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Şekil 16: Site

Öğrencilerin yaşadığı çevre için yapmış oldukları davranışlara ait oluşturulan kategorilere ait bazı görüşler

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Göpleri göp kutusuna atar yere çöp atınları
uyarırım

Şekil 17: Çevre bilinci

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Hiçbir şey yapmıyorum.

Şekil 18: İlgisiz

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Arıy dikir p fidanlara suvermek, çevreyi temizlemek

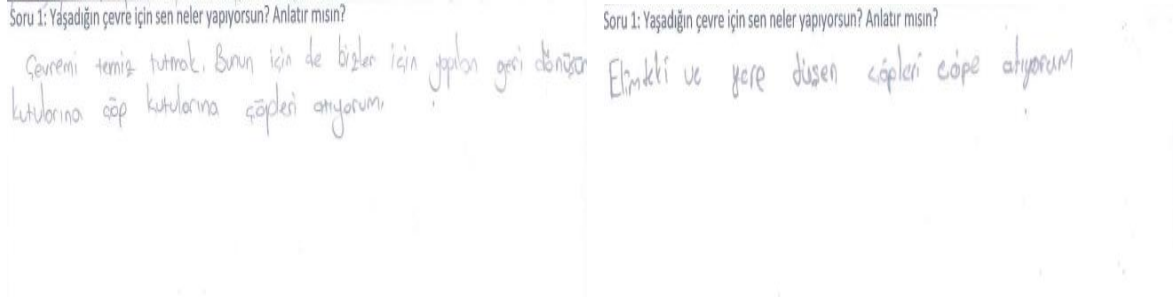
Şekil 19: Doğa

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevre temizliği yapıyorum.
Çiçek ve sebze dikiyorum.
Ağaçları ve fidanları suluyorum.
Sokak köpekleri

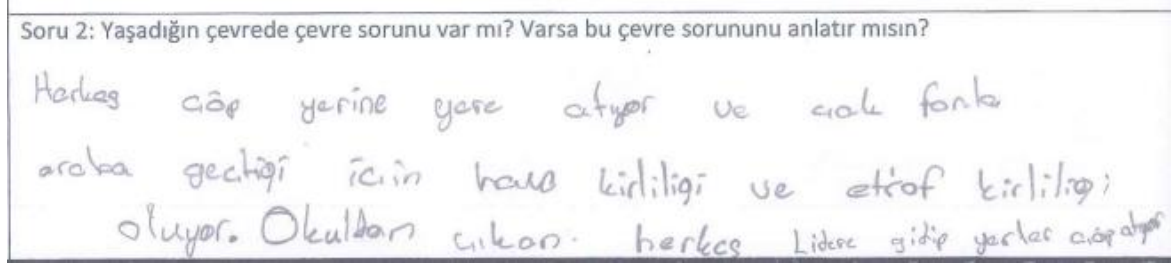
Şekil 20: Sokak Hayvanları

Öğrencilerin yaşadığı çevre için yapmış oldukları davranışlara ait oluşturulan kodlara (çöp atmak) ait bazı görüşler

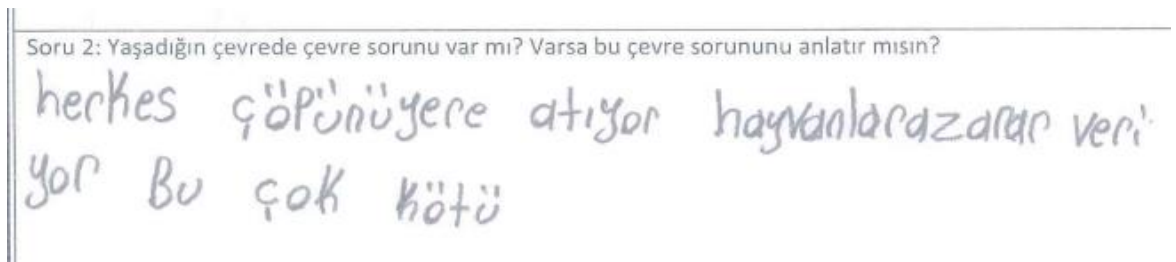

Şekil 21: Öğrencilerin yaşadığı çevre için yapmış oldukları davranışlara ait oluşturulan kodlara (çöp atmak) ait bazı görüşler

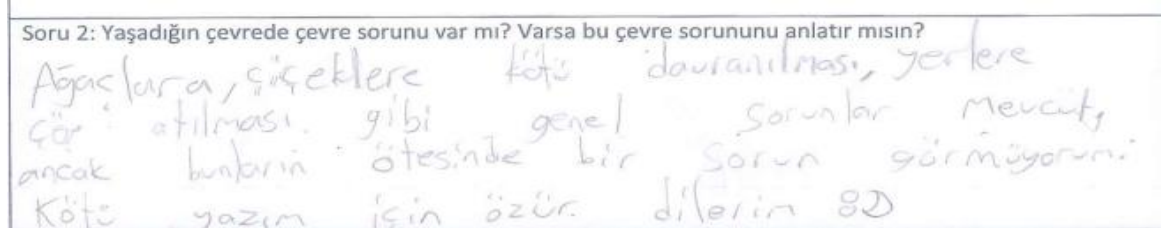
Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çevre sorunlarına dair oluşturulan kategorilere ait bazı görüşler

Şekil 22: Öğrencilerin yaşadığı çevredeki kirlilik çevre sorunu kategorisine ait görüş

Şekil 23: Öğrencilerin yaşadığı çevredeki hayvanlar çevre sorunu kategorisine ait görüş

Şekil 24: Öğrencilerin yaşadığı çevredeki yeşil alanlar çevre sorunu kategorisine ait görüş

**Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çevre sorunlarına dair oluşturulan kodlara
(çöp birikmesi) ait bazı görüşler**

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?
Etrafta baya çöp ve pis koku var. Etrafta duvarda, yerde,
çöp konteynirlerinde sağma sapan çöpler bulunmakta. Etraf
çöple dolu.

Şekil 25: Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çöp birikmesi çevre sorunu koduna ait görüş

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?
Evlerin arkasında durmadan çöp birikmesi

Şekil 26: Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çöp birikmesi çevre sorunu koduna ait görüş

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?
Evet var. Çevremizde boş arsalara çok çöp atıyorlar. Arsaları
çöp kutusu olarak kullanıyorlar ve çöp kutularının etrafında da
çöpler var.

Şekil 27: Öğrencilerin hayalindeki çevre için doğal çevre kategorisi için görüş

Öğrencilerin hayalindeki çevreyle ilgili oluşturulan kategorilere ait bazı görüşler

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?
Tarihi ağaçlar bol olduğu sakin bir çevre olmasını
isterdim.

Şekil 27: Öğrencilerin hayalindeki çevre için doğal çevre kategorisi için görüş

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?
Farklı ürünlerin satıldığı bir mekân
(Dünyadaki ülkelerdeki farklı ürünler)
(Photocard satılan mekân)
(Robotların çalıştığı, market, kafeter vb.

Şekil 28: Öğrencilerin hayalindeki çevre için inşa edilmiş çevre kategorisi için görüş

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Temiz, Sağlıklı, Huzurlu...

Şekil 29: Öğrencilerin hayalindeki çevre için diğer kategorisi için görüş

Öğrencilerin hayalindeki çevreyle ilgili oluşturulan kodlara (temiz alan) ait bazı görüşler

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Ormanlık, Temiz fakat imkanları çok olan bir çevre

Şekil 30: Öğrencilerin hayalindeki çevrede temiz alan koduna ait görüş

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Düzenli bir çevre olmasını ve temiz olmasını isterdim.

Şekil 31: Öğrencilerin hayalindeki çevrede temiz alan koduna ait görüş

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Ajlar, Ağaçlar, Orman, Deniz ve temiz bir çevre olmasını isterdim.

Şekil 32: Öğrencilerin hayalindeki çevrede temiz alan koduna ait görüş

Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı hayal ettiği düşüncelere dair oluşturulan kategorilere ait bazı görüşler

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Bir dernek kurmayı ve evsiz olanlara yardım ederdim.

Şekil 33: Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı düşündüğü sosyal sorumluluk kategorisine ait görüş

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Ben ormanlık sakin alanlara eklenip yapmasını isterdim. Etrafın yeşimsiz ağaçların bol olmasını isterdim. Benim hayalimde böyle bir çevre var.

Şekil 34: Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı düşündüğü yaşam alanı kategorisine ait görüş

Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı hayal ettiği düşüncelere dair oluşturulan kodlara (sessizlik) ait bazı görüşler

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Çevrende ben öğrenmeyi daha sessiz ve huzurlu bir ortamda ders çalışmak ses, ışık kirliliği olmadan anlayabilişim. 2 tane komşum var olmasını isterdim.

Şekil 35: Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı sessizlik koduna ait görüş

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Ben ormanlık sakin alanlara eklenip yapmasını isterdim. Etrafın yeşimsiz ağaçların bol olmasını isterdim. Benim hayalimde böyle bir çevre var.

Şekil 36: Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı sessizlik koduna ait görüş

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Oradaki huzurda. Hayatımı geçirirken çevrem gerektirse kendi katılarımı sağ-
lamak.

Şekil 37: Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı sessizlik koduna ait görüş

3.5 Geçerlik- Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik; araştırmacının çalışmasında yansız olarak veri elde etme süreci olarak tanımlanmaktadır (Kirk ve Miller, 1986). Araştırmacının objektif olarak yapılan çalışmanın amacına uygun şekilde veri toplama süreci geçerlik açısından önem arz etmektedir Yin (2011:78). Başka bir söyleyişle yapılan çalışmanın gerçek dünyayı resmetmesi olarak tanımlanmaktadır. İnsanın süregelen yaşantısına bakıldığında bir

problemin kesin bir yanıtının olmadığı açıktır. Ancak kesin doğruya ulaşmak içinde bir takım geçerlik çalışmaları yapılmaktadır. Nitel araştırmalarda veri toplama, veri analizi, bulguların yorumlanması ve sonuçlandırılması süreçlerinde geçerliği artırmak adına ham verilerin işlenmesinde alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Nitel araştırmalarda güvenilirlikten bahsedebilmek için ham verilerin belirli bir düzen içinde titiz bir şekilde çalışılması gerekmektedir. Bir araştırma da veri toplama ve veri analiz süreçlerinde elde edilen verilerin başka katılımcılar tarafından da benzer şekilde elde edilmesi güvenirliliğin tanımı olarak ifade edilmektedir (Kirk ve Miller, 1986). Ayrıca yapılan araştırmalarda toplanan verilerin en az iki kişi tarafından incelenmesi araştırmanın güvenirliliğini güçlendirmektedir (Bütün ve Demir, 2014). Bu doğrultuda araştırmaya katılan yedinci sınıf öğrencilerinden elde edilen veriler araştırmacı ve alanında uzman bir öğretim üyesinin birbirinden bağımsız olarak ayrı ayrı analiz yapmaları sağlanmıştır. Sonrasında kodlayıcılar arasındaki görüş birliği yüzdesi %83 olarak hesaplanmış ve bu değer de en az %80 olmasının yeterli söylenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Kodlayıcılar arasındaki fark başka bir alan uzmanına danışılarak tekrar gözden geçirilmiş ve tüm kodlayıcılar ortak kod ve kategorilerde buluşularak görüş birliği sağlanmıştır.

3.6. Veri Toplama Süreci

Resimlerin yapılması ve soruların cevaplanması bizzat araştırmacının rehber pozisyonunda katıldığı derslerle elde edilmiştir. Belirli bir konu hakkında katılımcılardan aynı türde verilerin elde edilmesi amacıyla gerçekleştirilen görüşme tekniğidir. Bu görüşme türünde araştırmacı katılımcılara rehberlik ederek katılımcının yanıtlarını açarak daha detaylı veriler elde etmeyi planlayabilir (Türnüklü, 2000). Bu görüşme tekniğinde elde edilen veriler daha sistematik olarak toplanır.

Uygulama sosyo kültürel açıdan 4 farklı ortaokulda gerçekleştirilmiştir. Bu okullar özel okul, şehir merkezinde ekonomik olarak iyi olan bir okul, şehir merkezinde farklı bir mahallede bulunan ekonomik olarak zayıf bir okul ve köy okulunda gerçekleştirilmiştir. Çalışma öğrencilerin yaşadığı ve hayalindeki çevreyi araştırmak için zaman aralıklı iki aşamadan oluşacak şekilde tasarlanmıştır. Uygulama öncesinde tüm okullarla iletişime geçilerek çalışma takvimi oluşturulmuştur.

Tablo 8: Çalışma Takvimi

Hafta	Gün	Özel okul	Şehir merkezi 1 okul	Şehir merkezi 2 okul	Köy okulu
1.hafta	1.gün	✓			
	2.gün		✓		
2.hafta	1.gün			✓	
	2.gün				✓
3.hafta	1.gün	✓			
	2.gün		✓		
4.hafta	1.gün			✓	
	2.gün				✓

Çalışma takvimi doğrultusunda çalışmaya katılan öğrencilerle birer hafta arayla tekrar bir araya gelinmiştir. 1. Hafta özel okul ve şehir merkezi 1 okulundaki öğrencilerle farklı günlerde veriler toplanmıştır. 2. Hafta şehir merkezi 2 ve köy okulundaki öğrencilerle farklı günlerde çalışılmıştır. 3. Hafta özel okul ve şehir merkezi 1 okulundaki öğrencilerle farklı günlerde çalışmanın 2. aşaması çalışılmıştır. 4. hafta şehir merkezi 2 ve köy okulundaki öğrencilerle çalışmanın 2. aşaması çalışılmıştır. Çalışma dört haftada tamamlanmıştır.

Öğrencilere çalışma öncesinde araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirmeden sonra gönüllülük esasına göre araştırma başlatılmıştır. Çalışma her uygulamada 2 ders saatiyle sınırlandırılmıştır.

Çalışmanın Birinci Aşaması

Çalışmanın birinci aşamasında öğrencilerin yaşadığı çevreyi çizmeleri ve yaptıkları çizime ek olarak

“1.Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun?”

“2. Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?”

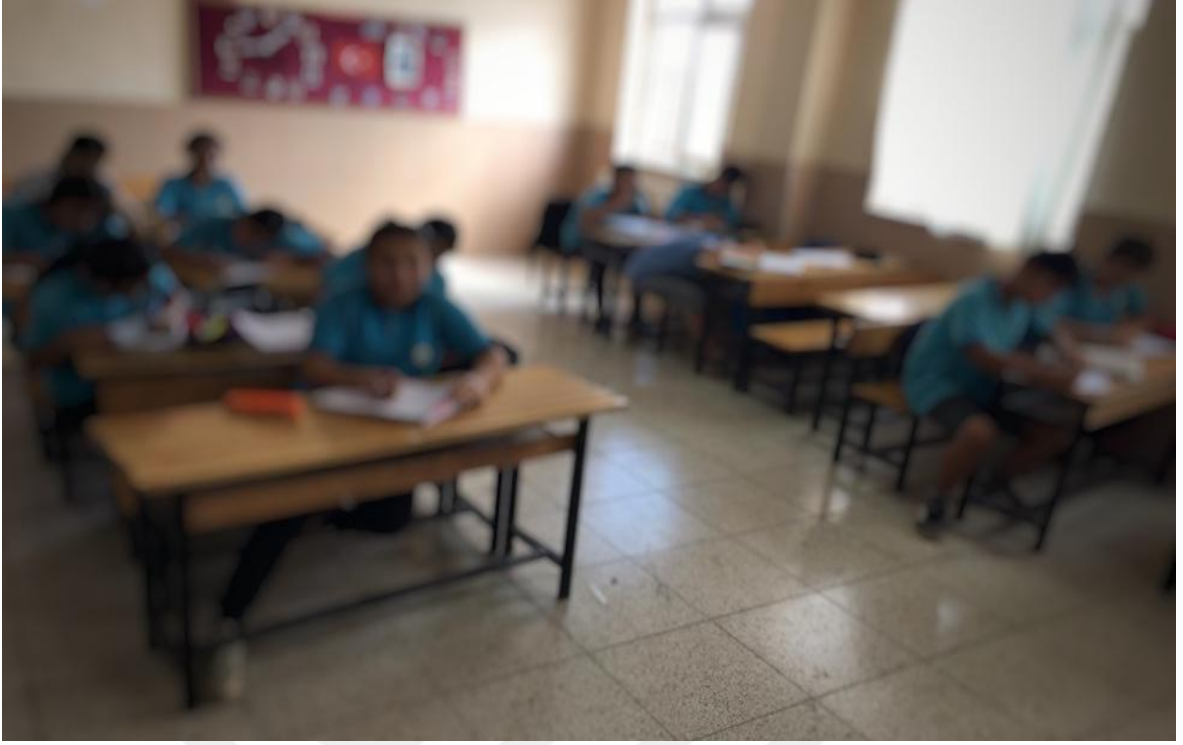
sorularına yanıt vermeleri istenmiştir. Katılımcılara teşekkür ederek çalışma kağıtları toplanmıştır.

Şekil 38: Özel Okul 1. Aşama Çalışması

Şekil 39: Şehir Merkezi 1 Okul 1. Aşama Çalışması

Şekil 40: Şehir Merkezi 2 Okulu 1.Hafta Çalışması

Şekil 41: Köy Okulu 1. Hafta Çalışması

Çalışmanın İkinci Aşaması

Çalışmanın ikinci aşamasında öğrencilere hayalindeki çevreyi çizmeleri ve yaptıkları çizimlere ek olarak

“1.Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?”

“2.Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?”

sorularına yanıt vermeleri istenmiştir. Katılımcılara teşekkür ederek çalışma kağıtları toplanmıştır.

Şekil 42: Özel okul 2. Aşama Çalışması

Şekil 43: Şehir Merkezi 1 Okul 2. Aşama Çalışması

Şekil 44: Şehir Merkezi 2 Okul 2. Aşama Çalışması

Şekil 45: Köy Okulu 2.Aşama Çalışması

3.7. Araştırmacının Rolü

Bu kısımda araştırma sürecinde araştırmacının yaptıklarına yer verilmiştir.

Araştırma süreci başlamadan önce gerekli tüm izinler alınarak araştırmaya katılacak okul idareleriyle iletişime geçilerek çalışma takvimi oluşturulmuştur. Çalışma takvimine uygun olarak her bir okul ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma sürecinde araştırmacı objektifliğe bağlı kalarak rehber pozisyonunda bulunulmuştur (Berger, 2015). Her bir okulda araştırmaya başlamadan önce araştırmaya katılan sınıfın öğrencileriyle tanışılmıştır. Öğrencilerle tanışma sürecinden sonra araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirmeyle öğrencilerin araştırmaya samimi bir şekilde katılmaları, soruları içtenlikle cevaplamaları amaçlanmıştır. Veri toplama araçları öğrencilere verilerek çalışma başlatılmıştır. Çalışma esnasında öğrencilerden gelen sorular araştırma konusu sınırları içerisinde cevaplanmıştır. Çalışma tamamlandıktan sonra öğrencilere teşekkür edilmiştir.

Çalışma takvimine bağlı olarak araştırmanın ikinci aşaması için tekrar öğrencilerle bir araya gelinmiştir. Çalışmanın ikinci kısmı için öğrencilere bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmacı çalışma sürecince öğrencilere rehberlik ederek öğrencilerle beraber olmuştur.

Çalışma süresince öğrencilerden gelen sorulara araştırma konusu sınırları içerisinde kalarak objektif bir şekilde cevaplar verilmiştir (Demirkasımoğlu ve Bezen, 2024). Çalışma sonunda araştırmaya katılan öğrencilere teşekkür edilerek çalışma tamamlanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde “Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre ile İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması” adlı çalışmaya ait elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu kısımda “Farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevreyle ilgili resimlerinin içeriği nasıldır?” alt problemine ait veriler kategori ve kod oluşturularak analiz edilmiştir. İlk olarak araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları çevreyle ilgili çizmiş oldukları resimler kategorik olarak analizi yapılarak Tablo 9’da sunulmuştur. Daha sonra veri toplama aracında yer alan yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevreyle ilgili algılarını belirlemek amacıyla;

“Soru 1. Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?”

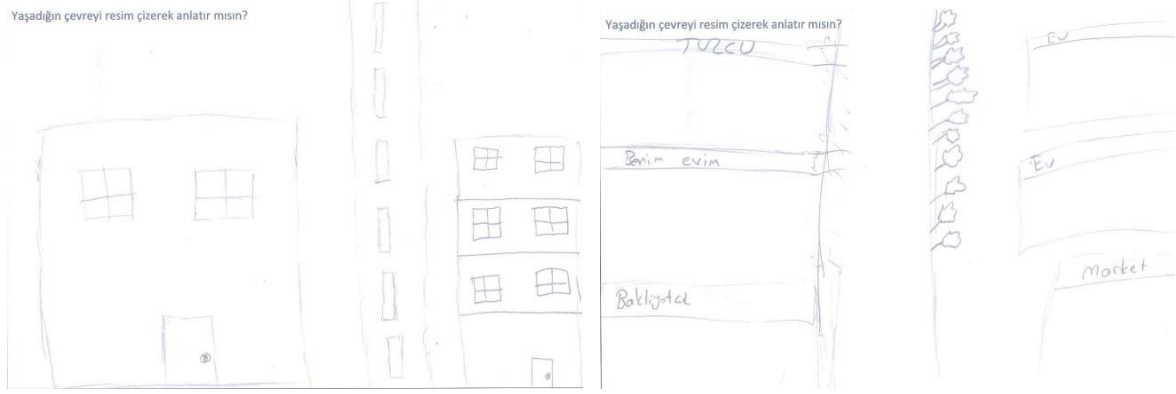
“Soru 2. Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?” sorularından elde edilen bulgular kategori ve kod oluşturularak Tablo 10 ve Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 9: Öğrencilerinin yaşadığı çevreyle ilgili çizdiği resimlerinin içeriği

Kategori	Özel Okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 1 Okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 2 Okul (<i>f</i>)	Köy Okulu (<i>f</i>)	Toplam
Bahçeli Ev				4	4
Apartman	2				2
Site	2	4	4		10

Araştırmada yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevreyle ilgili resimlerden elde edilen bulgular incelendiğinde yaşadığı yerler apartman, site ve bahçeli ev olduğu tespit edilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde özel okula giden öğrencilerin apartmanda (*f*:2), sitede (*f*:2) yaşadığı gözlemlenmektedir. Şehir merkezi 1 de okula giden öğrencilerin sitede (*f*:4) yaşadığı gözlemlenmektedir. Şehir merkezi 2 de okula giden öğrencilerin sitede (*f*:4) yaşadığı gözlemlenmektedir. Köy okuluna giden öğrencilerin bahçeli evde (*f*:4) yaşadığı gözlemlenmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin en çok sitede *f*:10, bahçeli ev *f*:4 ve en az apartmanda *f*:2 yaşadığı gözlemlenmektedir.

Aşağıda 1. Alt probleme dair oluşturulan kategorilere ait örnek çizimler verilmiştir.

Şekil 46: ÖÖ3 ve ÖÖ2 kodlu apartmanda yaşayan öğrencilere ait çizimler

Şekil 47: KÖ4 ve KÖ2 kodlu bahçeli evde yaşayan öğrencilere ait çizimler

Şekil 48: Ş1Ö4 ve Ş2Ö1 kodlu sitede yaşayan öğrencilere ait çizimler

Tablo 10: Öğrencilerin yaşadığı çevre için neler yaptıklarının içeriği

Kategori	Kod	Özel Okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 1 Okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 2 Okul (<i>f</i>)	Köy Okulu (<i>f</i>)	Toplam
Çevre Bilinci	Bilgi vermek		1		1	2
	Çevreyi temizlemek	1			2	3
	Çöp atmak	2	2	3		7
	Çöp toplamak		1	1	1	3
	Uyarmak	1			1	2
	Yardım	1		1		2
Doğa	Ağaçlandırma				2	2
	Su verme				1	1
İlgisiz	Hiç	1	1			2
Sokak Hayvanları	Beslemek	1			1	2
Toplam		7	5	5	9	26

Araştırmada yedinci sınıf öğrencilerinin “Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun?” sorusundan elde edilen bulgular incelendiğinde 4 farklı kategori oluştuğu gözlemlenmektedir. Bunlar; Çevre Bilinci, Doğa, İlgisiz ve Sokak Hayvanlarıdır. Çevre Bilinci kategorisinden *f*:6 kod, Doğa kategorisinden *f*:2 kod, İlgisiz kategorisinden *f*:1 kod ve Sokak Hayvanları kategorisinden *f*:1 kod oluştuğu gözlemlenmektedir. Tablo 16 incelendiğinde Çevre bilinci *f*: 19, Doğa *f*: 3, İlgisiz *f*: 2, Sokak hayvanları *f*: 2 kategorilerinden en çok veri Çevre Bilinci kategorisinden olduğu gözlemlenmiştir (*f*:19). En çok kod Çevre bilinci kategorisinden çöp atmanın olduğu görülmüştür (*f*:7). Çevreyi temizlemek *f*:3, çöp toplamak *f*:3, bilgi vermek *f*:2, uyarmak *f*: 2, yardım *f*: 2, ağaçlandırma *f*:2, hiç *f*:2, beslemek *f*:2, en az kod ise Doğa kategorisinden su vermek *f*:1 olduğu gözlemlenmektedir. Tablo incelendiğinde özel okul *f*: 7, şehir merkezi 1 *f*: 5, şehir merkezi 2 *f*: 5, köy okulu (*f*:9) en çok kod oluştuğu gözlemlenmektedir.

Aşağıda 1. 1. Alt probleme dair oluşturulan kategori ve kodlara ait örnek görüşler verilmiştir.

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Hiçbişey sadece 1 sefer kediye süt vermiştik.

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Hiçbişey yapmıyorum.

Şekil 49: Ş1Ö1 ve ÖÖ1 kodlu öğrencilerin ilgisiz kategorisine ait görüşleri

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevre temizliği yapıyorum.
Gıecek ve sebze dikiyorum.
Ağaçları ve fidanları suluyorum.
Sokak köpekleri

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Hiçbişey sadece 1 sefer kediye süt vermiştik.

Şekil 50: KÖ1 ve Ş1Ö1 kodlu öğrencilerin sokak hayvanları kategorisine ait görüşleri

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çöpleri dikip fidanlara su vermek, çevreyi temizlemek.

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevre temizliği yapıyorum.
Gıecek ve sebze dikiyorum.
Ağaçları ve fidanları suluyorum.
Sokak köpekleri

Şekil 51: KÖ4 ve KÖ1 kodlu öğrencilerin doğa kategorisine ait görüşleri

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Bir arkadaşım yere çöp attı
onu uyarım atma çöpe atların

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Yaşadığım yerde bazı bölgelerde çöp yoğunluğu var
ve çöpleri topluyorum

Şekil 52: KÖ3 ve KÖ2 kodlu öğrencilerin çevre bilinci kategorisine ait görüşleri

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevremi temiz tutmak. Bunun için de bizler için yapılan çöpleri geri dönüştürme kutularına çöp kutularına çöpleri atıyorum.

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevremdeki çöpleri çöp kutusuna atmaya özen gösteriyorum.

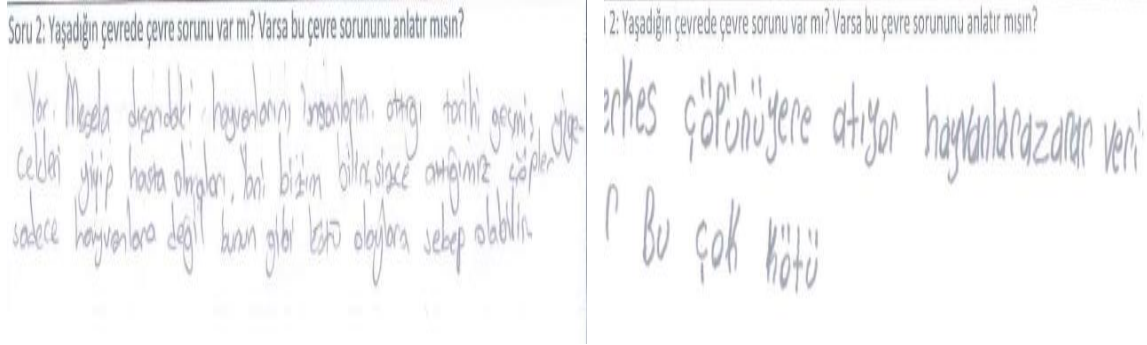
Şekil 53: Ş1Ö2 ve Ş2Ö1 kodlu öğrencilerin çöp atmak koduna ait görüşleri

Tablo 11: Öğrencilerin yaşadığı çevredeki çevre sorununa dair içeriği

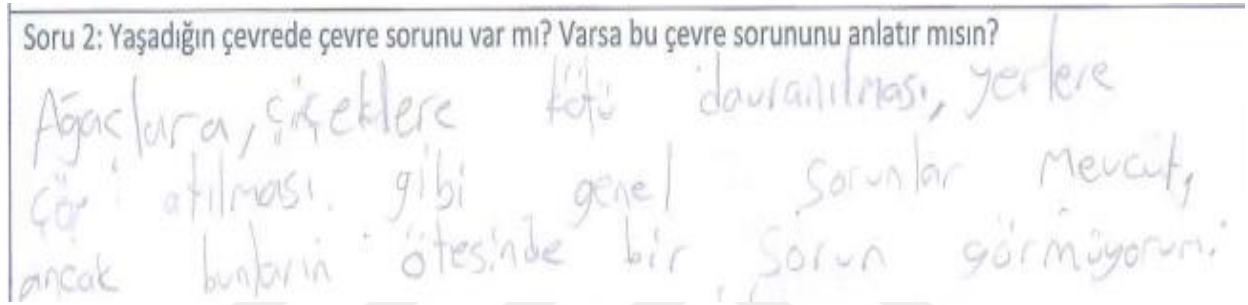
Kategori	Kod	Özel Okul (f)	Şehir Merkezi 1 Okul (f)	Şehir Merkezi 2 Okul (f)	Köy Okulu (f)	Toplam
Kirlilik	Çevre		1	2		3
	Çöp atma	1	2	1	2	6
	Çöp birikmesi	2	2	1	1	6
	Hava		1	1	1	3
	Işık fazlalığı	1				1
	Koku	1	1			2
Yeşil Alanlar	Ağaçlara zarar		1			1
	Çiçeklere zarar		1			1
Hayvanlar	Hayvanlara zarar		1		1	2
Toplam		5	10	5	5	25

Araştırmada yedinci öğrencilerinin “Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı?” Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın? sorusundan elde edilen bulgular incelendiğinde 3 farklı kategori oluştuğu gözlemlenmektedir. Bunlar Kirlilik, Yeşil Alanlar ve Hayvanlardır. Kirlilik kategorisinden f : 6, Yeşil Alanlar f : 2 ve Hayvanlar kategorisinden f : 1 kod oluştuğu gözlemlenmektedir. Tablo 17 incelendiğinde Kirlilik f : 21, Yeşil Alanlar f : 2, Hayvanlar f :2 kategorilerinden en çok veri Kirlilik f : 21 olduğu gözlemlenmektedir. En çok kod Kirlilik kategorisinde Çöp atma f :6 ve Çöp birikmesi f :6 olduğu gözlemlenmektedir. Çevre f :3, Hava f : 3,Koku f : 2,Hayvanlara Zarar f :2,en az kodlar ise Işık Fazlalığı f :1, Ağaçlara Zarar f :1 ve Çiçeklere Zarar f :1’dir. Tablo 17 incelendiğinde Özel okul f :5, Şehir merkezi 1 f :10, Şehir merkezi 2 f :5, Köy okulu f :5 şehir merkezi 1 e giden öğrencilerin çevre sorunlarını daha fazla dile getirdiği gözlemlenmektedir.

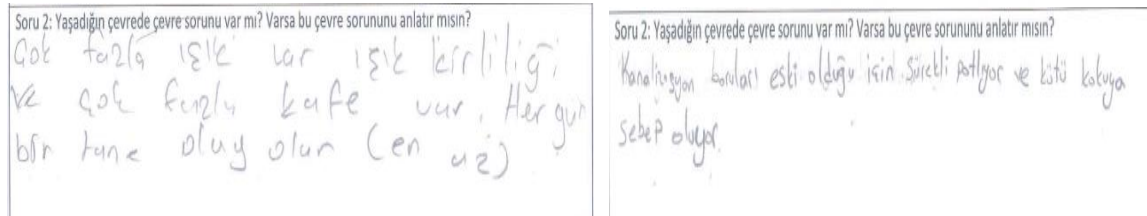
Aşağıda 1. 2. Alt probleme dair oluşturulan kategori ve kodlara ait örnek görüşler verilmiştir.

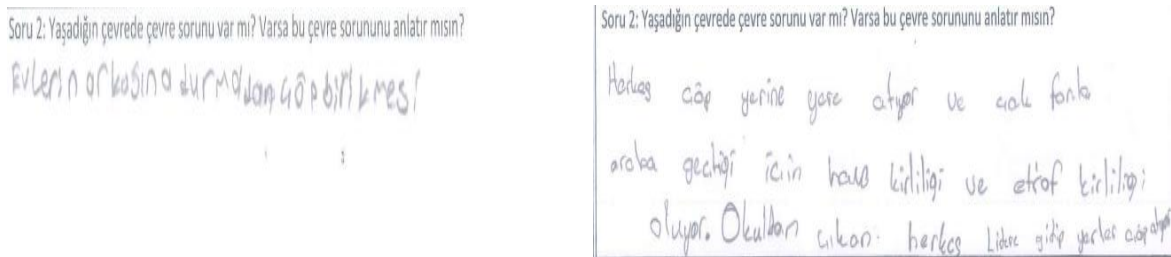
Şekil 54: Ş1Ö2 ve KÖ3 kodlu öğrencilerin hayvanlar kategorisine ait görüşleri

Şekil 55: Ş1Ö3 kodlu öğrencinin yeşil alanlar kategorisine ait görüşü

Şekil 56: ÖÖ1 ve ÖÖ2 kodlu öğrencilerin kirlilik kategorisine ait görüşleri

Şekil 57: KÖ4 ve Ş1Ö4 kodlu öğrencilerin çöp birikmesi koduna ait görüşleri

4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu kısımda “Farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yedinci sınıf öğrencilerinin hayalindeki çevreyle ilgili resimlerinin içeriği nasıldır?” alt problemine ait veriler kategori ve kod oluşturularak analiz edilmiştir. İlk olarak araştırmaya katılan öğrencilerin hayalindeki çevreyle ilgili çizmiş oldukları resimlerin kategorik olarak analizi yapılarak Tablo 12’de sunulmuştur. Daha sonra veri toplama aracında yer alan yedinci sınıf öğrencilerinin hayalindeki çevreyle ilgili algılarını belirlemek amacıyla;

“Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?”

“Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?”

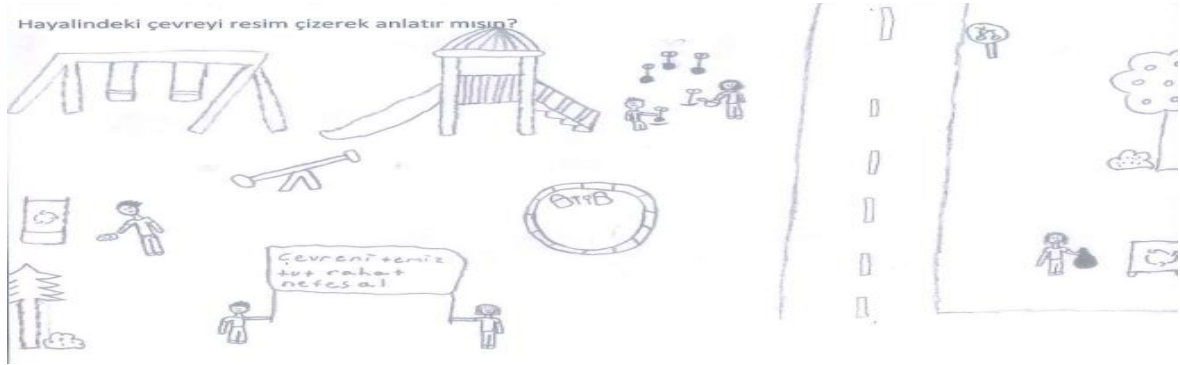
sorularından elde edilen bulgular kategori ve kod oluşturularak Tablo 13 ve Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 12: Öğrencilerinin hayalindeki çevreyle ilgili resimlerinin içeriği

Kategori	Özel Okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 1 okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 2 okul (<i>f</i>)	Köy Okulu (<i>f</i>)	Toplam
Bahçeli Ev	2	3	3	4	12
Apartman	2	1			3
Site			1		1

Araştırmada yedinci sınıf öğrencilerinin hayalindeki çevreyle ilgili resimlerden elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin yaşamak istediği yerlerin apartman, site ve bahçeli ev olduğu tespit edilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde Özel Okula giden öğrencilerin Bahçeli Ev *f*: 2 ve Apartman da *f*: 2 yaşamak istedikleri gözlemlenmektedir. Şehir Merkezi 1 e giden öğrencilerin Bahçeli Ev *f*: 3 ve Apartman da *f*: 1 yaşamak istedikleri gözlemlenmektedir. Şehir Merkezi 2 e giden öğrencilerin Bahçeli Ev *f*: 3 ve Site de *f*: 1 yaşamak istedikleri gözlemlenmektedir. Köy Okuluna giden öğrencilerin Bahçeli Ev de *f*: 4 yaşamak istedikleri gözlemlenmektedir. Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerin Bahçeli Ev *f*: 12, Apartman *f*: 3, Site *f*: 1 kategorilerinden en çok bahçeli evde en az ise sitede yaşamak istediği gözlemlenmektedir.

Aşağıda 2. Alt probleme dair oluşturulan kategorilere ait örnek çizimler verilmiştir.

Şekil 58: Sitede yaşamak isteyen Ş2Ö2 kodlu öğrenciye ait çizim

Şekil 59: Apartmanda yaşamak isteyen ÖÖ4 ve Ş1Ö3 kodlu öğrencilerin çizimleri

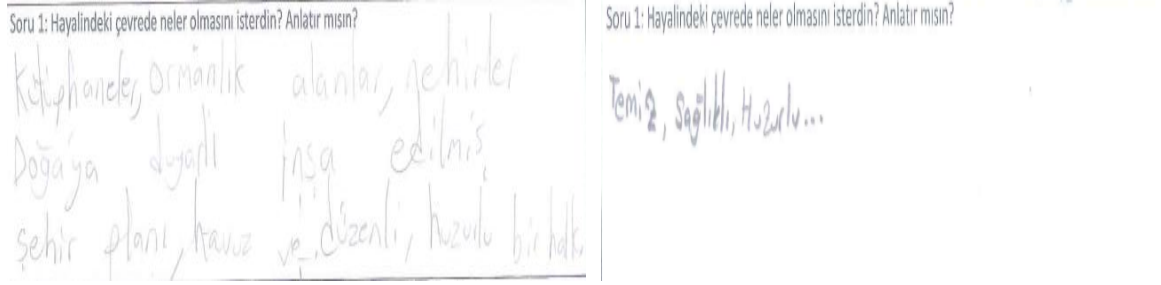
Şekil 60: Bahçeli evde yaşamak isteyen ÖÖ3 ve Ş1Ö2 kodlu öğrencilerin çizimleri

Tablo 13: Öğrencilerin hayalindeki çevrede olmasını istedikleri

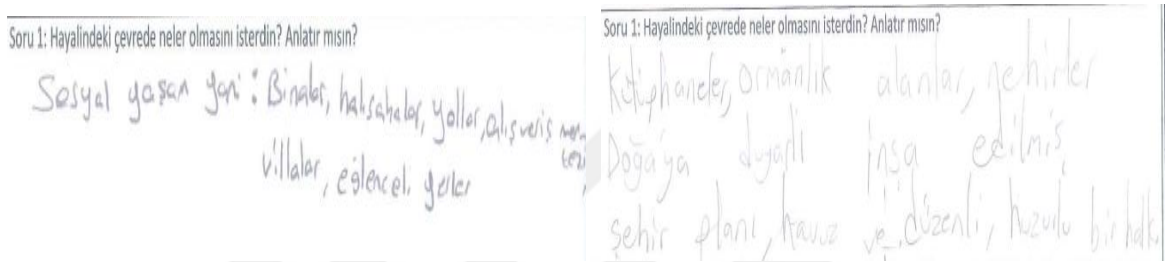
Kategori	Kod	Özel Okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 1 Okul (<i>f</i>)	Şehir Merkezi 2 Okul (<i>f</i>)	Köy Okulu (<i>f</i>)	Toplam
Doğal Çevre	Ağaçlar			3		3
	Bahçe		2			2
	Dağ	1			1	2
	Deniz	1	1		1	3
	Hayvanlar				1	1
	Irmak		1		1	2
	Kumsal		1			1
	Orman	2	1		1	4
	Temiz Alan	2	1	1	1	5
	Yeşil Alan			2		2
İnşa Edilmiş Çevre	Alışveriş Merkezi	1				1
	Araba		1	2		3
	Bina	2	3			5
	Düzenli		2			2
	Eğlence Yeri	1				1
	Garaj			2		2
	Havuz		2	2	1	5
	Lokanta				1	1
	Pastane				1	1
	Saha		1			1
Diğer	Sessizlik		1		2	3
Toplam		10	17	12	11	50

Araştırmada yedinci öğrencilerinin “Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?” sorusundan elde edilen bulgular incelendiğinde Doğal Çevre, İnşa Edilmiş Çevre ve Diğer olmak üzere üç farklı kategori oluştuğu gözlemlenmektedir. Tablo incelendiğinde; Doğal Çevre *f*: 10, İnşa Edilmiş Çevre de *f*: 10 ve Diğer *f*:1 kod oluştuğu gözlemlenmektedir. Tablo incelendiğinde doğal çevre *f*: 25, inşa edilmiş çevre *f*: 22, diğer *f*: 3 kategorilerinden en çok doğal çevrenin *f*: 25 olduğu gözlemlenmektedir. Doğal çevrede temiz alan *f*: 5 ve İnşa edilmiş çevrede bina ve havuz *f*: 5 en çok tercih edilen kod olduğu gözlemlenmektedir. Orman *f*: 4tür. Ağaçlar *f*:3, Deniz *f*:3, Araba ve Sessizlik *f*: 3. Bahçe *f*: 2, Dağ *f*: 2, Irmak *f*: 2, Yeşil Alan *f*: 2, Düzenli *f*: 2, Garaj *f*: 2’dir. Hayvanlar *f*:1, Kumsal *f*: 1, Alışveriş Merkezi *f*: 1,Eğlence Yeri *f*: 1, Lokanta *f*: 1, Pastane *f*: 1, Saha *f*: 1’dir. Okul türleri arasında şehir merkezi 1 *f*: 17 en çok veri oluşturduğu gözlemlenmektedir. Şehir Merkezi 2 okulu *f*: 12, Köy Okulu *f*: 11 en az veri ise Özel Okul *f*: 10 olduğu gözlemlenmektedir.

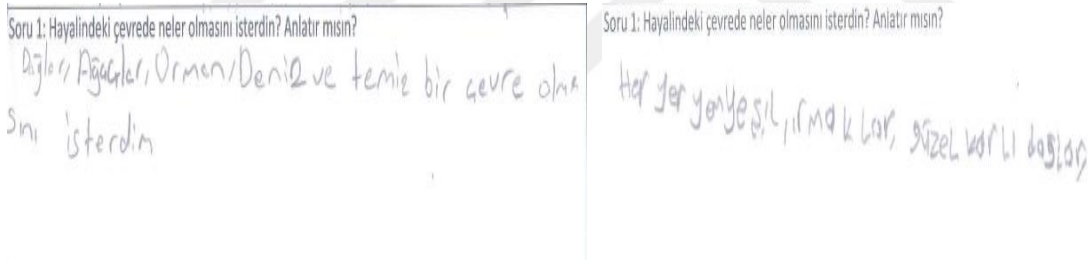
Aşağıda 2. 1. Alt probleme dair oluşturulan kategori ve kodlara ait örnek çizimler verilmiştir.

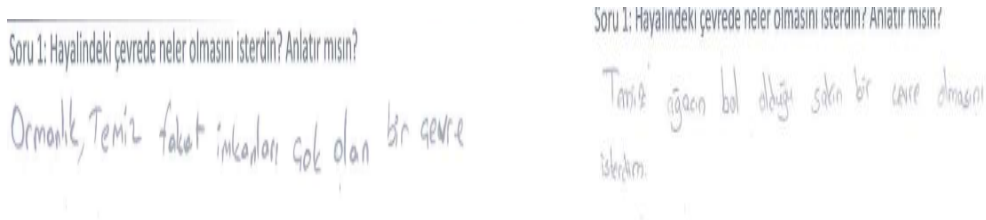
Şekil 61: Diğer kategorisine ait Ş1Ö3 ve KÖ2 kodlu öğrencilerin görüşleri

Şekil 62: İnşa edilmiş çevre kategorisine ait ÖÖ4 ve Ş1Ö3 kodlu öğrencilerin görüşleri

Şekil 63: Doğal çevre kategorisine ait ÖÖ3 ve KÖ4 kodlu öğrencilerin görüşleri

Şekil 64: Temiz alan koduna ait ÖÖ2 ve Ş2Ö1 kodlu öğrencilerin görüşleri

Tablo 14: Öğrencilerin hayalindeki çevrede yapmayı düşündüklerinin içeriği

Kategori	Kod	Şehir		Köy Okulu	Toplam	
		Özel Okul	Merkezi 1 Okul			Merkezi 2 Okul
		(f)	(f)	(f)		
Sosyal Sorumluluk	Çevreye Katkı	1	1	1	3	
	Dernek Kurmak		1		1	
	Uyarmak			1	1	
	Çiftçi İş İnsanı	2			2	
	Aile				1	1
	Bahçe			1		1
Yaşam Alanı	Işınlanma Merkezi	1			1	
	Oyun Yeri	1	1		2	
	Pasta Ev				1	1
	Sessizlik		3	1		4
	Yeşil Alan			1		1
Toplam		5	6	5	3	19

Araştırmada yedinci öğrencilerinin “Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?” sorusundan elde edilen bulgular incelendiğinde Sosyal Sorumluluk ve Yaşam Alanı olmak üzere iki farklı kategori oluştuğu gözlemlenmektedir. Tablo incelendiğinde; Sosyal Sorumluluk $f: 8$, Yaşam Alanı $f:11$ kategorilerinden en çok veri Yaşam Alanı $f:11$ olduğu gözlemlenmektedir. Sosyal Sorumluluk kategorisinden beş farklı kod, Yaşam Alanı kategorisinden de 7 farklı kod oluştuğu gözlemlenmektedir. En çok kod ise Sessizlik $f: 4$ olduğu gözlenmektedir. Çevreye Katkı $f: 3$, Çiftçi $f: 2$, Oyun Yeri $f: 2$ olduğu gözlemlenmektedir. Dernek Kurmak $f: 1$, Uyarmak $f: 1$, İş İnsanı $f:1$, Aile $f:1$, Bahçe $f: 1$, Işınlanma Merkezi $f: 1$, Pasta Ev $f: 1$, Yeşil Alan $f: 1$ olduğu gözlemlenmektedir. Hayalindeki çevreyle ilgili okul türleri arasında en çok veri Şehir merkezi 1 $f: 6$ olduğu gözlemlenmektedir. Özel okul $f: 5$, Şehir Merkezi 2 okulu $f: 5$ dir’. En az veri ise Köy okulu $f: 3$ olduğu gözlemlenmektedir.

Aşağıda 2. 2. Alt probleme dair oluşturulan kategori ve kodlara ait örnek görüşler verilmiştir.

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Trektör sürmeyi, Denizde yüzmeyi, Ekin ekmeyi
İnsanlara çevreyi temiz tutmayı öğretme isterdim

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Bir dernek kurmayı ve evde olanlara yardım ederdim

Şekil 65: Sosyal sorumluluk kategorisine ait ÖÖ3 ve Ş1Ö2 kodlu öğrencilerin görüşleri

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Okulün olmasını isterdim ve okulumu daha
yapardım. Oyun alanları yapardım.

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Ben ormanlık alan alanları ekim yapmayı isterdim. Etrafın yeşillik
açıklanmış bal alanını isterdim. Benim hayalimde böyle bir çare var.

Şekil 66: Yaşam alanı kategorisine ait Ş1Ö4 ve Ş2Ö1 kodlu öğrencilerin görüşleri

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Çevrede ken çölenmeyi daha sessiz ve huzurlu bir ortamda
ders çalışmak ses, ışık kirliliği olmadan anlayabilişim
2 tane komşumun okumasını isterdim.

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Ben ormanlık alan alanları ekim yapmayı isterdim. Etrafın yeşillik
açıklanmış bal alanını isterdim. Benim hayalimde böyle bir çare var.

Şekil 67: Sessizlik koduna ait Ş1Ö1 ve Ş2Ö1 kodlu öğrencilerin görüşleri

4.3 Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Bu kısımda farklı sosyo- kültürel ortamda yaşayan öğrencilerin yaşadığı çevre ve hayalindeki çevreyle ilgili çizmiş oldukları resimlerin karşılaştırmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

3.2 ÖÖ2 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 70: ÖÖ2 Yaşadığı Çevre Resmi

Market ve iş yerlerinin bulunduğu arada ağaçların olduğu düzenli bir yaşam alanında yaşıyor. Yaşlı insanların çöplerini atmasına yardımcı oluyor. Çevresinde kanalizasyon kaynaklı koku kirliliğinin olduğunu ifade ediyor.

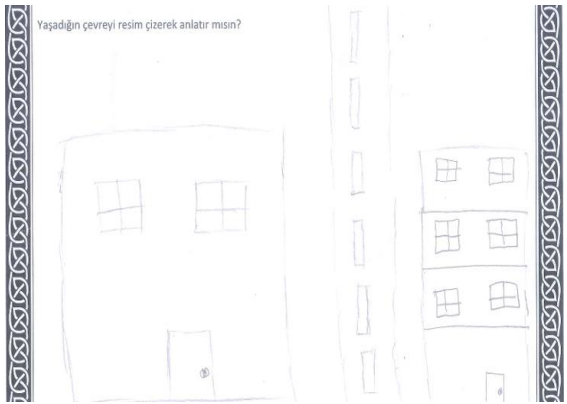

Şekil 71: ÖÖ2 Hayalindeki Çevre Resmi

Göl kenarında etrafının ormanlarla kaplı olduğu ama aynı zamanda insanların da yoğun olarak bulunduğu bir yaşam alanında yaşamak istiyor. Bu çevrede hayvanlar da rahat dolaşabilsin istiyor. Çiftçilikle uğraşan toplumun bir ferdi olmayı istiyor.

ÖÖ2 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde apartmanların olduğu bir yaşam alanında yaşadığı ancak hayalindeki çevrede bahçeli bir evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı çevreden daha farklı bir yaşam alanı hayal ettiği söylenebilir.

3.3 ÖÖ3 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 72: ÖÖ3 Yaşadığı Çevre Resmi

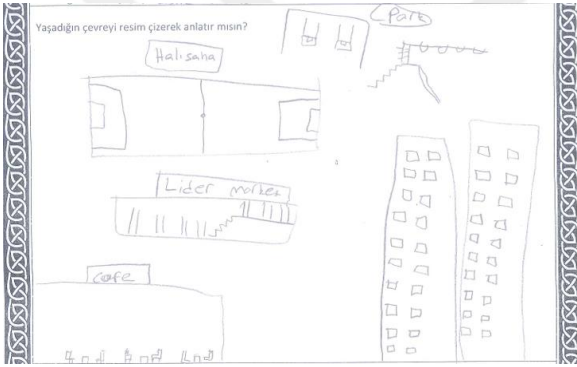
Şekil 73: ÖÖ3 Hayalindeki Çevre Resmi

Müstakil ve çok katlı binaların bir arada bulunduğu bir yaşam alanında yaşıyor. Bulunduğu yaşam alanında çöplerini çöp kutularına atıyor atmayanları uyarıyor. Yaşadığı yerde atık kutuların olmadığını ifade ediyor.

Dağın eteğinde denize kenarı olan ormanlık bir alanda müstakil bir evde yaşamak istiyor. Çiftçilikle uğraşıp denizde vakit geçirmek istiyor. İnsanlara çevre temizliği hakkında yardımcı olmak istiyor.

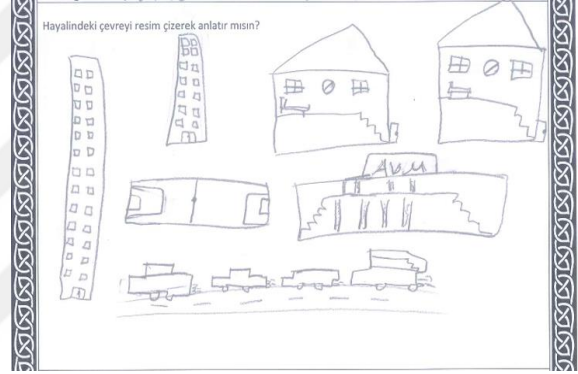
ÖÖ3 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde apartmanda yaşadığı ancak hayalindeki çevrede bahçeli bir evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı çevreden daha farklı bir yaşam alanı hayal ettiği söylenebilir.

3.4 ÖÖ4 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 74: ÖÖ4 Yaşadığı Çevre Resmi

Çok katlı binaların kafe ve AVM'lerin olduğu bir çevrede yaşıyor. Çevresini temiz tutarak yerde gördüğü çöpleri çöp kutularına atıyor. İnsanların çevreyi kirlettiğini ifade ederek çöp kutularının yetersizliğinden bahsediyor.

Şekil 75: ÖÖ4 Hayalindeki Çevre Resmi

Hayalinde çok katlı binalar eğlence merkezleri AVM'ler olsun istiyor. Çocukların eğleneceği yerler ve gökdelenler yaptırmak istiyor.

ÖÖ4 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde apartmanda yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin benzer olduğu ifade edilebilir.

3.5 Ş1Ö1 kodlu öğrencinin çalışması

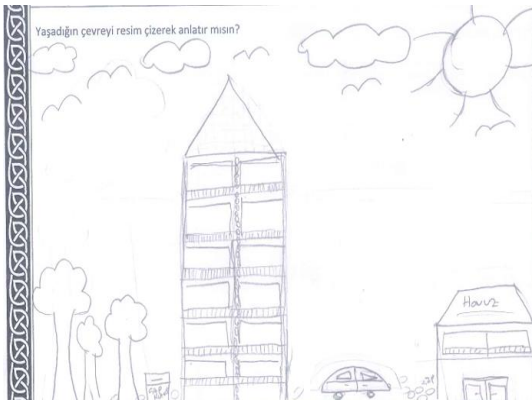
Şekil 76: Ş1Ö1 Yaşadığı Çevre Resmi
Orta yükseklikteki binaların olduğu bir çevrede yaşıyor. Yaşadığı çevrede sokak hayvanlarına yiyecek veriyor. Yaşadığı yerde rastgele atılan çöplerin ve bu çöplerden kaynaklı koku kirliliği olduğu, duvarlara yazılan çirkin

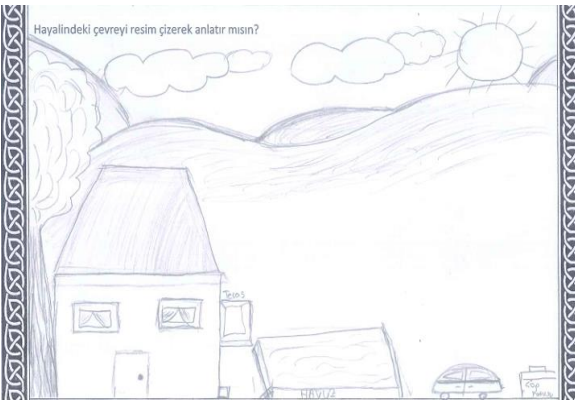
Şekil 77: Ş1Ö1 Hayalindeki Çevre Resmi
ifadelerin görüntü kirliliği oluşturduğunu ifade ediyor.
Ormanlık bir alanda çiçeklerin olduğu ailesi ve arkadaşlarıyla beraber vakit geçirebileceği sessiz sakin bir müstakim evde yaşamayı hayal ediyor.

Ş1Ö1 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde bahçeli bir evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin farklı olduğu ifade edilebilir.

3.6 Ş1Ö2 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 78: Ş1Ö2 Yaşadığı Çevre Resmi

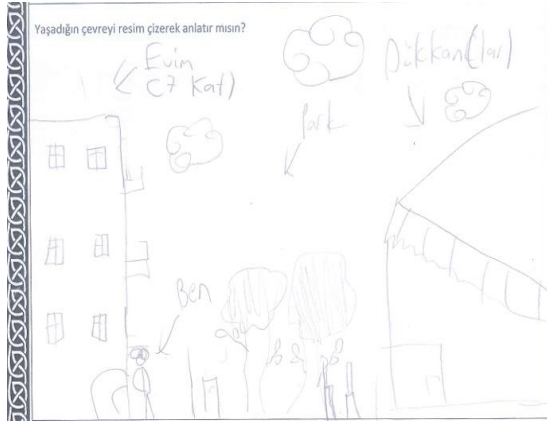

Şekil 79: Ş1Ö2 Hayalindeki Çevre Resmi

Yüksek katlı binaların yakınında havuzu olan yer yer ağaçların olduğu bir yaşam alanında yaşıyor. Çöp atıklarını geri dönüşüm kutularına atıyor. Rastgele atılan çöplerin sokak hayvanlarını olumsuz etkilediğini ifade ediyor.

Ş1Ö2 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde bahçeli bir evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin farklı olduğu ifade edilebilir.

3.7 Ş1Ö3 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 80: Ş1Ö3 Yaşadığı Çevre Resmi
Park ve ağaçların olduğu, küçük dükkanların olduğu yüksek katlı binaların bulunduğu bir yaşam alanında yaşıyor. Etrafında gördüğü çöpleri toplayarak bu konuda duyarsız insanları uyararak bilgilendiriyor. Çöplerin rastgele atılması ve yeşil alanlara kötü davranıldığını ifade ediyor.

Ş1Ö3 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde apartmanda yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin benzer olduğu ifade edilebilir.

Dağ eteğinde balkonu olan tek katlı bir müstakil bir evde yaşamak istiyor.

Çevresinde çöp kutuları ve havuzların olduğu düzenli bir yaşam alanı hayal ediyor. Bir dernek kurarak sokakta yaşayan insanlara yardım etmek istiyor.

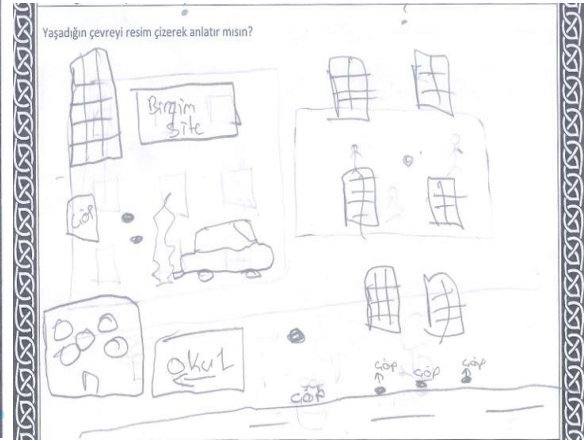

Şekil 81: Ş1Ö3 Hayalindeki Çevre Resmi
İki üç katlı evlerin olduğu sokak hayvanlarını rahatça dolaştığı ve evine yakın bir kütüphanenin olduğu bir yaşam alanı istiyor. Doğaya duyarlı şehirlerin inşa edilerek ormanlık alanların akarsuların olduğu düzenli bir yaşam alanında yaşamak istiyor.

3.8 Ş1Ö4 kodlu öğrencinin çalışması

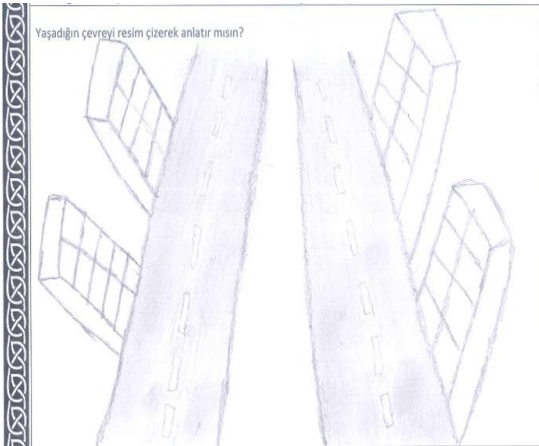
Şekil 82: Ş1Ö4 Yaşadığı Çevre Resmi
Çok katlı binaların olduğu bir sitede yaşıyor. Kendi çöplerini çöp kutularına atıyor. Sitenin etrafının çöp atıklarla dolu olduğunu ifade ediyor. Çöplerden kaynaklı çevre kirliliği ve araçlardan kaynaklı hava kirliliği olduğunu ifade ediyor.

Şekil 83: Ş1Ö4 Hayalindeki Çevre Resmi
Deniz kenarında spor sahaları ve park alanlarının olduğu bir villada yaşamak istiyor. Villasının havuzu ve yürüyüş yolları olsun istiyor. Kendi galerisini ve oyun alanları yapmak istiyor.

Ş1Ö4 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin farklı olduğu ifade edilebilir.

3.9 Ş2Ö1 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 85: Ş2Ö1 Yaşadığı Çevre Resmi

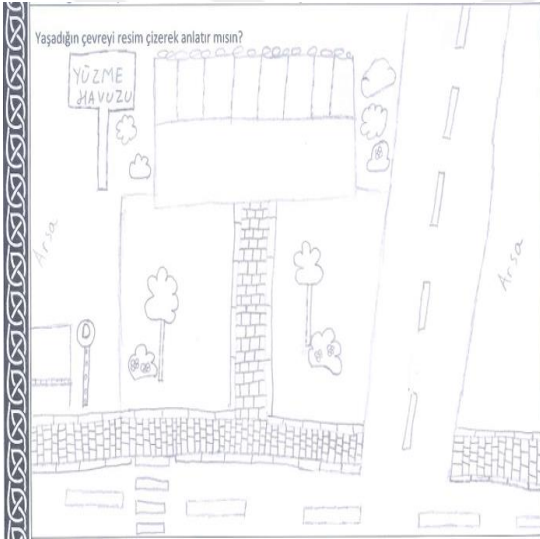
Şekil 86: Ş2Ö1 Hayalindeki Çevre Resmi

Çok katlı bloklar halindeki düzenli çevrede yaşıyor. Rastgele atılan çöp atıkları çöp kutularına atıyor. Çevre sorunu olarak insanların çöp atıklarını rastgele atmasını görüyor.

Ağaçların arasında kuşların rahatça uçuştuğu sakin bir çevrede müstakil bir evde yaşamak istiyor. Küçük tatil köyü tarzında yerleşim alanları oluşturmak istiyor.

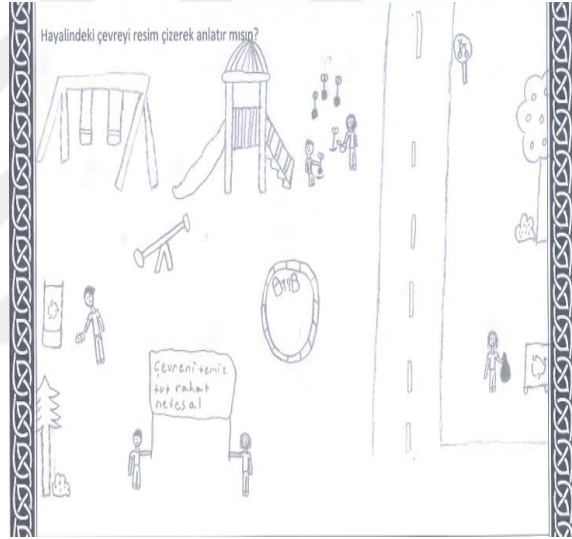
Ş2Ö1 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin farklı olduğunu ifade edilebilir.

3.10 Ş2Ö2 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 87: Ş2Ö2 Yaşadığı Çevre Resmi

Yüzme havuzunun olduğu düzenli park alanlarının bulunduğu çevresinde boş arsaların olduğu bir yaşam alanında yaşıyor. Yaşadığı yerdeki çöp atıkları çöp kutularına atıyor. Boş arsaların çöp kutusu olarak kullanıldığını çöp kutularının etrafının da çöplerle dolu olduğunu ifade ediyor.

Şekil 88: Ş2Ö2 Hayalindeki Çevre Resmi

Çocuklar için oyun alanlarını olduğu etrafın rengarenk çiçeklerle dolu olduğu ve bol miktarda ağaçların olduğu bir yaşam alanı istiyor. Çocukların da çevreyi sahiplenip ağaçlar dikeceği yemyeşil bir çevre istiyor. Yerlere çöp atık atmayacağını ve atanları uyaracağını söylüyor.

Ş2Ö2 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin farklı olduğu ifade edilebilir.

3.11 Ş2Ö3 kodlu öğrencinin çalışması

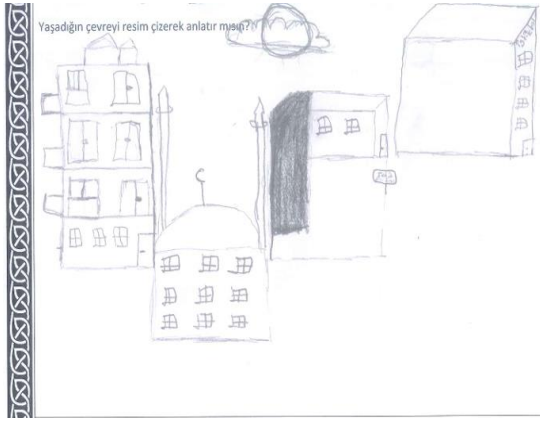

Şekil 89: Ş2Ö3 Yaşadığı Çevre Resmi

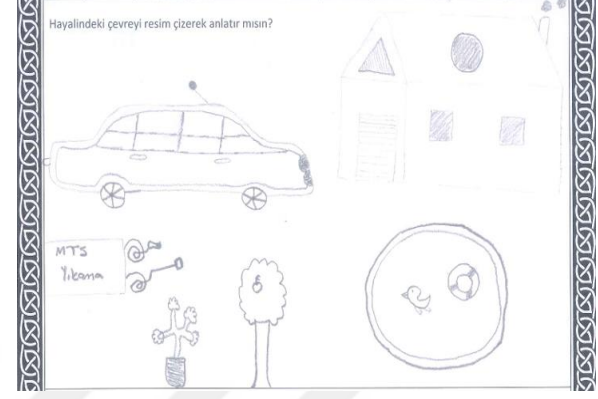
Çok yüksek katlı ve müstakil evlerin olduğu bir çevrede yaşıyor. Yerlerdeki çöpleri topluyor ve bu işi yapan insanlara da yardımcı oluyor. Bulduğu çevrede koku kirliliği ve çevre kirliliğinin olduğunu ifade ediyor.

Ş2Ö3 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin farklı olduğu ifade edilebilir.

3.12 Ş2Ö4 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 91: Ş2Ö3 Yaşadığı Çevre Resmi

Şekil 90: Ş2Ö3 Hayalindeki Çevre Resmi

Ağaçların arasında küçük göletlerin olduğu müstakil bir evde yaşamak istiyor. Yaşadığı çevrenin gürültü kirliliğinde uzak olmasını istiyor. Arabasını koyacağı bir garajın da olmasını istiyor.

Şekil 92: Ş2Ö3 Hayalindeki Çevre Resmi

Orta yükseklikte binaların olduğu bir mahallede yaşıyor. Yerde gördüğü çöp atıkları çöp kutularına atıyor. Hava ve çevre kirliliğinden bahsediyor.

Ağaçların arasında müstakil bir evde yaşamak istiyor. Evinin yanında havuz da olsun istiyor.

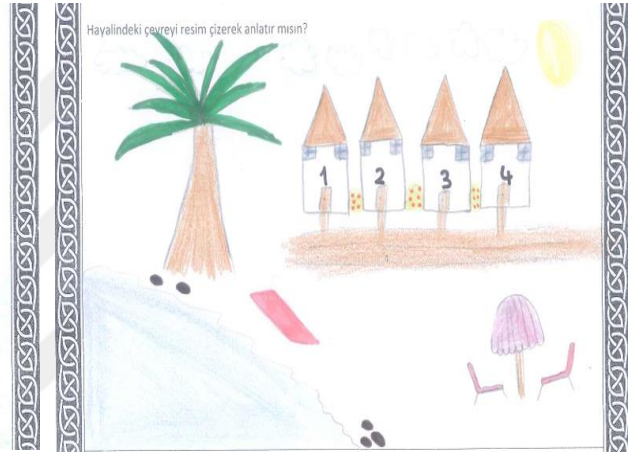
Ş2Ö4 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde sitede yaşadığı ancak hayalinde bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin farklı olduğu ifade edilebilir.

3.13 KÖ1 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 93: KÖ1 Yaşadığı Çevre Resmi

Ağaçların çiçeklerin olduğu temiz havaya sahip tek katlı müstakil bir evde yaşıyor. Yaşadığı yerde çevre temizliği yapıyor. Çiçek dikip ağaçları suluyor, sokak hayvanlarına bakıyor. Kış aylarında zorluğu ve su kesintilerinin olduğunu söylüyor.

Şekil 94: KÖ1 Hayalindeki Çevre Resmi

Denize yakın bir tatil köyünde havuzu olan tek katlı müstakil bir evde yaşamak istiyor. Çevresinde iç mimarlık ofislerinin ve küçük pastanelerin bulunmasını istiyor. Bir iç mimar olarak düzgün peyzajlı bir yaşam alanı oluşturarak mutlu olmak istiyor.

KÖ1 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde bahçeli evde yaşadığı ve hayalinde de bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin benzer olduğu ifade edilebilir.

3.14 KÖ2 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 95: KÖ2 Yaşadığı Çevre Resmi

Dağların eteğinde keçi ve koyunların otlatıldığı, küçük bir spor sahasının olduğu tek katlı bir evde yaşamaktadır. Yaşadığı bölgede çöp atık yoğunluğunun olduğu ve evlerin bacalarından çıkan dumanların hava kirliliği oluşturduğunu ifade ediyor.

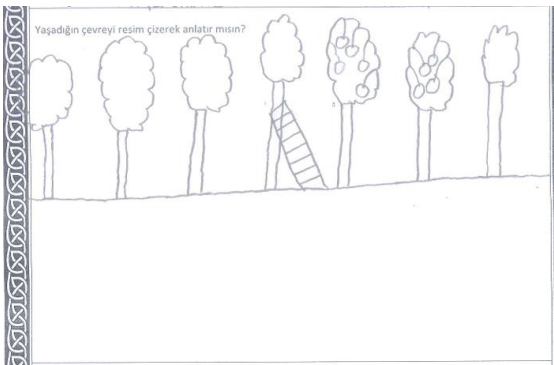
Şekil 96: KÖ2 Hayalindeki Çevre Resmi

Kendisi çöp atıkları toplayarak çevre temizliğine katkıda bulunuyor.

Dağın eteğinde temiz bir lisede eğitimini tamamlayarak kendi kendine yeten sağlıklı huzurlu birey olarak toplumun bir ferdi olmayı istiyor.

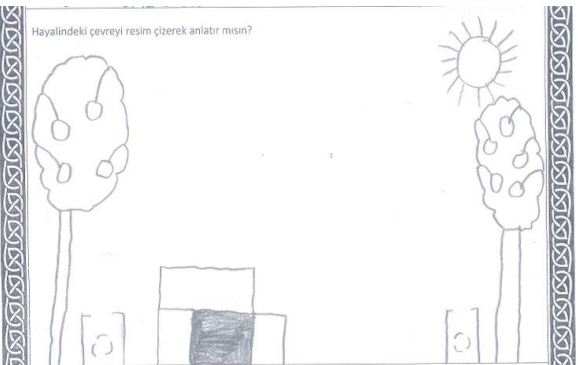
KÖ2 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde bahçeli evde yaşadığı ve hayalinde de bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin benzer olduğu ifade edilebilir.

3.15 KÖ3 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 97: KÖ3 Yaşadığı Çevre Resmi

Ağaçların bol olduğu bir çevrede yaşıyor. İnsanların çöp atıklarını rastgele attıklarını ve bu durumun çevreye zarar verdiğini özellikle de zarar verdiğini ve

Şekil 98: KÖ3 Hayalindeki Çevre Resmi

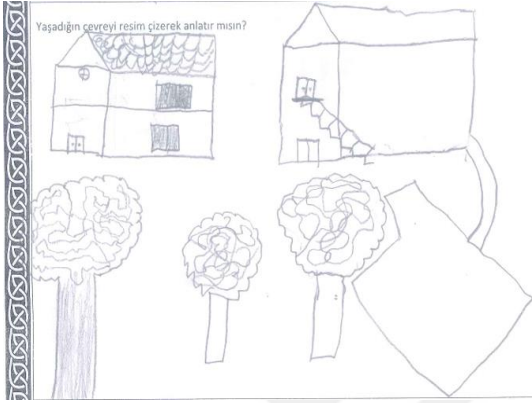
bu durumun çok kötü olduğunu ifade ediyor. Yerlere çöp atan kişileri uyararak daha temiz bir çevre olmasını istiyor.

Ağaçların arasında Güneş alan tek katlı bir evde yaşamak istiyor. Kediler, köpekler, kelebekler ve kuşların olduğu

bir yaşam alanında ailesiyle birlikte vakit geçirerek toplumun mutlu bir ferdi olmayı istiyor.

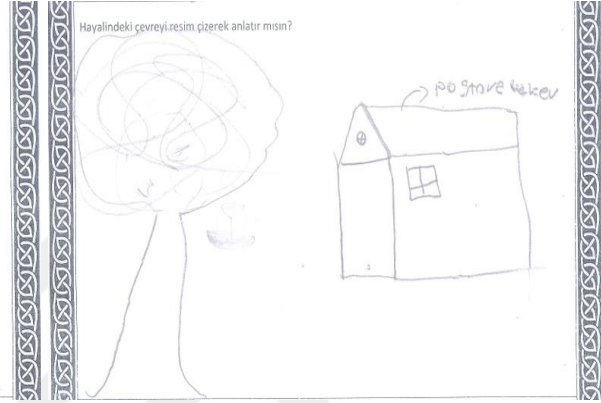
KÖ3 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde bahçeli evde yaşadığı ve hayalinde de bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin benzer olduğu ifade edilebilir.

3.16 KÖ4 kodlu öğrencinin çalışması

Şekil 99: KÖ4 Yaşadığı Çevre Resmi

Etrafında ağaçların bulunduğu en fazla iki katlı evlerin bulunduğu bir yerleşim yerinde yaşıyor. Yaşadığı yerlerde çöp atıkların biriktiğini ifade ediyor. Yaşadığı yerde yeşil alanı artırma ve bunların bakımını üstlendiğini ifade ediyor.

Şekil 100: KÖ4 Hayalindeki Çevre Resmi

Karlı dağların eteğinde yemyeşil temiz bir çevrede çikolata ve pasta görünümlü evlerin yer almasını istiyor.

KÖ4 kodlu öğrencinin yaşadığı ve hayalindeki çevre resimleri incelendiğinde bahçeli evde yaşadığı ve hayalinde de bahçeli evde yaşamak istediğini ifade ediyor. Yaşadığı ve hayalindeki çevrenin benzer ancak hayalindeki evlerin farklı bir görüntüde olmasını istediği ifade edilebilir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlarla birlikte tartışmaya yer verilerek gelecekte yapılacak olan çalışmalar için birtakım önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada “Yedinci sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi bağlamında çevre ile ilgili algılarının incelenmesinde resimlerin kullanılması” incelenmiştir. Bu amaç için elde edilen bulgular bir önceki kısımda ortaya konulmuştur. Bu bölümde araştırmanın problemlerine ilişkin elde edilen bulgular ile ilgili sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin tartışmalara yer verilmiştir.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Çalışmadaki birinci alt problem “Farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yedinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı çevreyle ilgili resimlerinin içeriği nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin yaşadığı yerlere ait çizimler incelendiğinde bahçeli ev, apartman ve sitede yaşadıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin en çok sitede yaşadığı gözlemlenmektedir. Bu durum araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun şehir merkezinde yaşamaları sonucu oluşmuş olabilir. Öğrencilerin çizimleri incelendiğinde Köy okuluna giden öğrencilerin tamamının bahçeli evde yaşadığı gözlemlenmektedir. Çizimler incelendiğinde öğrencilerin içinde buldukları sosyo- kültürel ortamın yaşadıkları yerlerin farklı olmasını etkilediği ifade edilebilir. Uyar (2019) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin içinde buldukları çevre sorunlarını ifade ederken içinde buldukları çevrenin verilen yanıtları etkilediğini ifade etmiştir. Bu sonuç araştırmanın bu bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Çalışmadaki birinci alt problem içerisinde sorulan “Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun?” araştırma sorusu incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde çevre bilinci, doğa, ilgisiz ve sokak hayvanları olmak üzere 4 farklı kategori oluşturduğu gözlemlenmektedir. Bulgulardan elde edilen veriler ışığında en çok verinin çevre bilinci ve doğa kategorisinde olduğu gözlemlenmiştir. Çevre bilinci kategorisinde çevreyi temizlemek, çöp toplama, bilgi vermek; Doğa kategorisinde ise, ağaçlandırma ve su vermek kodları öne çıkmaktadır. Bulgulardan elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların çevreye karşı duyarlı

oldukları söylenebilir. Öğrencilerin içinde buldukları çevreyi temizleyerek ve çöp toplayarak ve çevresindekileri bilinçlendirerek yaşam alanlarını daha temiz tutmak istedikleri bunun yanında çevrelerinde bulunan canlılarla etkileşim halinde oldukları sonucuna varılmıştır. Özata Yücel ve ark. (2016) Yaptıkları çalışmada öğrencilerin çevreyi koruyacak eylemlerde bulunmaya istekliliklerinin, olumlu duygularının çok yüksek, olumlu düşüncelerinin ve olumlu çevresel davranışlarının ise yüksek seviyede olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında köy okulunda öğrenim gören öğrencilerin çevre bilinci ve doğa kategorilerinde daha çok görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda kırsal bölgede yaşayan öğrencilerin yaşam alanlarını daha çok benimsedikleri ve yaşadığı çevre için daha çok uğraş verdikleri söylenebilir. Bu durumun sebebi olarak öğrencilerin müstakil evlerde yaşamaları ve yaşadıkları alanın sorumluluğunu aldıkları sonucu çıkarılabilir. Özarsı ve Güngör Aytar (2019) yapmış oldukları çalışmada kırsalda yaşayan öğrencilerin daha gerçekçi yaklaşımlarla çevrelerini resmettiklerini ifade etmiştir. Özarsı ve Güngör Aytar (2019)' yapmış oldukları bu çalışma ile bizim çalışmamızdan elde edilen kırsalda yaşayan öğrencilerin yaşadıkları çevreyle ilgili daha fazla görüş belirtmeleri içinde buldukları çevreyle daha fazla etkileşim halinde olduklarının göstergesi olarak benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Çalışmadaki birinci alt problem içerisinde sorulan “Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı?” Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın? Araştırma sorusu incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde kirlilik, yeşil alanlar ve hayvanlar olmak üzere 3 farklı kategori oluştuğu gözlemlenmektedir. Kirlilik kategorisinde en fazla kod çevre, çöp atma ve çöp birikmesi olduğu gözlemlenmektedir. Yeşil alan kategorisinde ise ağaç ve çiçeklere zarar kodları öne çıkmaktadır. Bulgular incelendiğinde şehir merkezine giden öğrencilerin çevre sorunlarını daha fazla dile getirdiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda çevre kirliliğinin en çok şehir merkezinde okula giden öğrencilerin yaşadığı çevrede olduğu söylenebilir. Bu durumun sebebi olarak şehir merkezinde çevre kirliliğinin daha fazla olduğu ve bu durumu öğrencilerin fark ettiği söylenebilir. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadığı yerdeki çevre kirliliğinin farkında oldukları söylenebilir. Koraş (2019) yapmış olduğu çalışmada ortaokul öğrencilerinin içinde buldukları çevredeki çevre sorunlarının farkında olduklarını ifade etmiştir. Koraş (2019) yapmış olduğu çalışma ile bizim yaptığımız çalışma öğrencilerin içinde buldukları çevre sorunlarının farkında oldukları yönüyle benzerlik gösterdiği söylenebilir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Çalışmadaki ikinci alt problem “Farklı sosyo-kültürel ortamlarda bulunan yedinci sınıf öğrencilerinin hayalindeki çevreyle ilgili resimlerinin içeriği nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin hayallerinde yaşamak istedikleri çevreler incelendiğinde büyük çoğunluğunun doğa içerisinde evler olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun nedeni olarak yaşadıkları çevrede çevre sorunlarının çok fazla olması ve doğal yaşam alanlarına karşı özlem duygusu hissetmeleri söylenebilir. Ayrıca toplu yaşam alanlarındaki yerlerde insanların çevresel konularda sorumluluk almadıkları için doğal bir çevre arzuladıkları söylenebilir. Taşkın, Şahin (2008) yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin yaşamak istediği çevre resimlerinin yaşadığı yerle benzer olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada elde edilen verilere bakıldığında kırsalda yaşayan öğrencilerin yaşadığı ve yaşamak istedikleri çevrenin benzer olduğu, fakat şehir merkezinde yaşayan öğrencilerin yaşadıkları ve yaşamak istedikleri çevrenin farklı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmadaki ikinci alt problem içerisinde sorulan “Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?” araştırma sorusu incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde doğal çevre, inşa edilmiş çevre ve diğer olmak üzere üç farklı kategori oluştuğu gözlemlenmektedir. Doğal çevre ve inşa edilmiş çevre de fazla sayıda kod oluştuğu gözlemlenmektedir. Doğal çevre kategorisinde temiz alan, orman ve deniz kodları en fazla tercih edildiği görülmektedir. İnşa edilmiş çevre kategorisinde bina havuz ve araba kodlarının en fazla tercih edildiği görülmektedir. Diğer kategorisinde ise sessizlik kodu tercih edilmiştir. Bulgular incelendiğinde şehir merkezinde öğrenim gören öğrencilerin hayalindeki çevrede beklentilerinin daha fazla olduğu söylenebilir. Şehir merkezinde yaşayan öğrenciler yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarının fazla olduğunu ifade etmişlerdi. Bu bağlamda öğrencilerin çevre sorunları bulunan bir yaşam alanında yaşamaktan ziyade daha iyi olanaklara sahip bir çevrede yaşamak istedikleri söylenebilir. Eija Y.-P. , Eila J. ve Gabriela R.-A. (2019) yaptıkları çalışmada öğrencilerin içinde buldukları çevreye bağlı olarak çevresel değerlere ve çevreye olan ilgilerinin değişebileceğinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Çalışmadaki ikinci alt problem içerisinde sorulan “Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?” araştırma sorusu incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde sosyal sorumluluk ve yaşam alanı olmak üzere iki farklı kategori oluştuğu gözlemlenmektedir. Yaşam alanı kategorisinden daha fazla sayıda kod oluştuğu görülmüştür. Yaşam alanı kategorisinden sessizlik, oyun yeri ve bahçe kodları en çok tercih edilmiştir. Sosyal sorumluluk kategorisinden çevreye katkı ve çiftçi kodları en fazla tercih edilmiştir. Şehir merkezinde öğrenim gören öğrencilerin hayallerindeki çevrede daha aktif bir rol almak istedikleri söylenebilir. Bunun sebebi olarak şehir merkezinde çevre sorunlarının fazla olması ve öğrencilerin içinde buldukları çevrede daha pasif kalmış oldukları düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadığı çevrede karşılaştığı çevre sorunlarına karşın hayalindeki çevrede daha aktif rol almak isteğinde oldukları ifade edilebilir. Fakat alan yazın incelendiğinde Baştürk'ün (2024) yapmış olduğu çalışmada 8.sınıf öğrencilerin çevre dostu davranışları tanımlama, örnekleme açısından daha iyi olmalarına rağmen uygulama konusunda bu davranışları çok önemsemedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bunun nedeni olarak öğretmen ve idarecilerin uyarılarına yönelik çevre dostu davranışlar sergiledikleri düşünülmüştür.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Çalışmadaki üçüncü alt problem “Araştırmaya katılan farklı sosyo - kültürel ortamda yaşayan yedinci sınıf öğrencilerin yaşadığı çevre ve hayalindeki çevreyle ilgili çizmiş oldukları resimlerin karşılaştırması nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

Özel okula giden öğrencilerin yaşadıkları yerler apartman ya da site olarak görülmektedir. Yaşamak istedikleri çevre ise bir kısmı yine apartman veya sitede yaşamak isterken bir kısmı da bahçeli bir evde yaşamak istiyor. Bulgulardan elde veriler neticesinde özel okula giden öğrencilerin bir kısmı yaşadıkları çevreyi değiştirmek istedikleri söylenebilir. Yaşadığı çevreyi değiştirmek isteyen öğrencilerin çevre bilincine sahip yaşadıkları yerdeki çevre sorunlarının farkında oldukları söylenebilir. Yaşam alanını değiştirmek istemeyen öğrencilerin çevreye karşı ilgisiz oldukları görülmektedir.

Şehir merkezi 1 ve Şehir merkezi 2 de okula giden öğrencilerin hepsinin sitede yaşadığı ancak büyük çoğunluğu bahçeli bir evde yaşamak istemektedir. Şehir merkezi 1 ve Şehir merkezi 2 de yaşayan öğrencilerin buldukları ortamda çevre sorunlarının fazla olduğu görülmektedir. Bu sebeple bu yaşam alanlarındaki öğrencilerin içinde buldukları çevreden farklı bir çevre istedikleri söylenebilir.

Köy okuluna giden öğrencilerin hepsi bahçeli evde yaşamaktadır ve hayallerinde de yine bahçeli bir evde yaşamak vardır. Araştırmanın bulgularından elde verilere göre kırsalda yaşayan öğrencilerin yaşadıkları çevreyi benimsedikleri ve yine benzer bir yaşam alanında yaşamak istedikleri görülmektedir.

Kişinin içinde bulunduğu sosyo-kültürel ortam çevreye karşı olan algılarının oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Finlandiya’da ilköğretim kademesindeki tüm öğrenciler için çevre eğitimi zorunludur. Bu ülkedeki öğrenciler okul dışı gezilerle botanik bahçeleri ve doğa parklarına yapılan gezilerle küçük yaşlarda çevre eğitimine başlamaktadırlar (Stokes, Edge ve West, 2001). Yapılan araştırmalarda çevre eğitiminin uygulamalı olduğu ülkeler göze çarpmaktadır. Örneğin Almanya’da da çevre eğitimi Finlandiya’ya benzer olarak öğrenci içinde bulunduğu ortamla çevre eğitimine başlamaktadır (Stokes, Edge ve West, 2001). Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında yaşadıkları çevreyle barışık olan kişinin içinde bulunduğu çevreyle benzer bir yaşam alanında yaşamak istediğini göstermektedir. Ancak yaşadığı ortamda çevre problemleri olan kişiler bu ortamdaki farklı bir çevrede yaşamak istemektedirler.

Erten (2004) yapmış olduğu çalışmada çevre eğitiminin günlük hayatta kullanılabilir şekilde planlanmasının çevre eğitiminin daha işlevsel olabileceğini ifade etmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere bakıldığında kırsalda öğrenim gören öğrencilerin çevresel algılarının Erten (2004) çalışmasındaki önerilere benzerlik gösterdiği söylenebilir. Gündelik hayatla iç içe olan fen bilimleri dersi çevre eğitiminin verilmesinde önemli bir yere sahiptir. Fen bilimleri dersi bağlamında ele alınan çevre kazanımlarının günlük yaşamla bağdaştırılarak zengin bir içeriğe sahip olması bireylerin çevre algılarının oluşmasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Özdemir Özden ve Özden (2015) yapmış oldukları çalışmada öğrenci çizimlerinin yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla desteklenerek farklı coğrafi bölgelerde yeni çalışmalar yapılabilirliğini öneri olarak sunmuşlardır. Yapılan bu çalışma Özdemir Özden ve Özden (2015)’in çalışmasındaki öneriye yöntem olarak benzerdir. Yapılan çalışmada öğrencilerin yaşadığı ve hayalindeki çevre algıları resimler ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin çevre algılarının belirlenmesinde resim çizimleri önemli bir yere sahiptir (Türkcan, 2013).

5.2 Öneriler

Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında ve varılan sonuçlar neticesindeki öneriler aşağıda verilmiştir.

- Çalışmadan çıkarılan sonuçlar neticesinde çevresiyle dinamik bir ilişki içinde olan öğrencilerin çevresini daha çok benimsedikleri söylenebilir. Gündelik hayatla bağdaştırılan zengin içerikli çevre kazanımları çevre algısının oluşmasında önemlidir. Bu sebeple okutulan çevre dersinin uygulamalı olması sağlanabilir.
- Kırsalda öğrenim gören öğrencilerin yaşam alanlarında sorumluluk sahibi olduğu sonucundan sebeple ortaokul öğrencilerinin çevreyle ilgili sorumluluk sahibi olmasını gerektirecek uygulamalar yapılabilir.
- İlkokul 4.sınıftan itibaren çevre dersi zorunlu hale getirilebilir. Bu sayede öğrenciler çevresel değerlerin farkına daha fazla varabilir.
- Okul öncesi eğitim döneminden başlayarak lisans eğitimi bitene kadar bütün derslerin içerisine çevre kazanımları konulabilir.
- Araştırmanın bulgu ve sonucundan elde edilen veriler ışığında şehir merkezinde çevre sorunlarının fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Şehir merkezinde yaşayan öğrencilerin hayalinde farklı bir yaşam alanında yaşamak yer almaktadır. Bu sebeple öğrencilerin içinde buldukları çevreyi benimsemeleri ve çevre eğitiminin kazandırılması için aile-okul-yerel yönetimler ve üniversitelerle iş birliği yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akinoğlu, O., Sarı, A. (2009). İlköğretim programlarında çevre eğitimi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* Yıl: 2009, Sayı: 30, Sayfa: 5-29.
- Aksan, Z. (2011). *İlköğretim öğretmen adaylarının küresel ısınma konusundaki algıları ve görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Samsun.2011.
- Akyüz, C.A. (2019). *Fen bilgisi ve biyoloji öğretmen adaylarının ekolojik ayak izi farkındalık düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara. Kasım, 2019.
- Albaş, M. (2011). *İlköğretim programındaki çevre bilinci kazandırmaya yönelik kazanımların işe vurukluğu*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ayas, A. (1995). Fen bilimlerinde program geliştirme ve uygulama teknikleri üzerine bir çalışma: iki çağdaş yaklaşımın değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 149-155.
- Barraza, L., Robottom, I. (2008). Gaining representations od children's and adults' constructions of sustainability issues, *International Journal of Environmental veScience Education*, 3(4), 179-191.
- Bauer, K. L. (1996). *An analysis of attitudes regarding scientific literacy among students and faculty in the department of biological sciences*, Ph. D. Thesis, Idaho State University.
- Baştürk, O. (2024). *Beş ve sekizinci sınıf öğrencilerinin çevre dostu davranışlar üzerine kavramsal bilgilerinin, okullarda çevre dostu davranışları gösterme sıklıklarının ve nedenlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Kars.2024
- Berger, R. (2015). Now I see it, now I don't: Researcher's position and reflexivity in qualitative research. *Qualitative research*, 15(2), 219-234.

- Bildik, G. (2011). *İlköğretim 7. sınıfta verilen çevre konusunun öğrencilerin çevresel tutumu ve çevre bilgisi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bütün, M. ve Demir, S.B. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Pegem Akdemi Yayınları.
- Bybee, R. W. (1999). Toward an understanding of scientific literacy. advancing standards for science and mathematics education: views from the field, *The American Association for the Advancement of Science*, Washington, DC.
- Çakır İlhan, A. (1995). Okulöncesi eğitim programlarında resim dersinin yeri. *Anadolu Sanat*. Sayı 4, 57-65.
- Çalışır, S. (2021). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (ortaokul) ve görsel sanatlar öğretmen kılavuz kitabı'nda çevre eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temmuz 2021.
- Çepni, S., Bacanak, A., Küçük, M. (2003). Fen eğitiminin amaçlarında değişen değerler: fen–teknoloji–toplum. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 7-29.).
- Davido, R. (2012). Çocuğunuzu resimlerinden keşfedin. *İstanbul: Kuraldışı*.
- Değer A., Anbar A. (2008). İklim değişikliğinin finansal sektör üzerindeki etkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergi*, Cilt:7, Sayı:23, 223– 253.
- Demir E., Yalçın, H. (2014). *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi* 7 (2): 07-18.
- Demirkasımoğlu, N., Bezen, S. (2024). Nitel araştırmalarda yansıtıcılık: araştırmacının rolü. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt: 14 Sayı: 2 Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi. Nevşehir. 2024.
- DeBoer, G. (2000). “Scientific literacy: another look at its historical and contemporary meanings and its relationships to science education reform”, *Journal of Research in Science Teaching*, 37(6), 583-599.
- Doğan, M., Kuruluş, O. N. (1997). Eğitim ve katılım. T.C. Başbakanlık devlet planlama teşkilatı. DPT. (1999). *Ulusal Strateji ve Eylem Planı*, 2. Basım, Ek 7: 6, Ankara.
- Dovile, S. , Vilmant, P. (2019). Why it is important to protect the environment: reasons given by children . *Article in International Research in Geographical and Environmental Education* · 2019.

- Eija, Y.-P. , Eila, J. ve Gabriela R.-A. (2019). Nature Is Something We Can't Replace': Mexican Students' Views of the Landscape They Want to Conserve. *Education Sciences*. 2020, 10, 13; doi:10.3390/educsci10010013
- Einarsdottir, J., Dockett, S., Perry, B. (2009) Making meaning: Children's perspectives expressed through drawings, *Early Child Development and Care*, 179(2), 217-232.
- Eken, M., Ceylan, A., Taştekin, A.T., Şahin, H., Şensoy, S. (2005). *Klimatoloji II*, DMİ Yayınları, ss. 473, Ankara. Erişim Tarihi: 20.01.2018.
- Engin, B. (2010), "İklim değişikliği ile mücadelede uluslararası işbirliğinin önemi.", *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:2, ss. 71-82.
- Erten, S. (2004). Çevre eğitimi ve çevre bilinci nedir, çevre eğitimi nasıl olmalıdır? *Çevre ve İnsan Dergisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı*, 65/66, 2006/25.
- Erten, S. (2005). Okul öncesi öğretmen adaylarında çevre dostu davranışların araştırılması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28.
- Erten, S. (2006, 7-9 Eylül). Nasıl bir çevre eğitimi? ve çevre dostu davranışlar kazandırmaya yönelik örnek uygulamalar. *VII. Ulusal Fen ve Matematik Eğitimi Kongresi*, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erten, S. (2020). *Fen ve teknoloji uygulamalarının çevreye etkileri*. E. G. Yıldırım ve A. N. Önder (Ed.). Senaryolarla Desteklenmiş Fen ve Teknoloji Uygulamaları içinde, s.449-490. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erten, S., Köseoğlu, P., Gök, B. (2022). Fen Öğretim programlarında çevre eğitimi: Türkiye, Kanada, Amerika Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 63*, 220 - 246,
- Escobar, A. (1995). Encountering development: The making and unmaking of the third world. *Princeton University Press, Princeton*.
- Fleming, J. R. (1998). Historical perspectives on climate change. *Oxford University Press*.
- Gezgin, S. P. (2013). Çocuk çizgilerindeki giz, çöp çocuk. İstanbul: *Boyut Yayıncılık*.
- Görmez, K. (2007). Çevre sorunları. Ankara: *Nobel Yayınları*.
- Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkileri, *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 31-43.

- Güven, E. (2011). *Çevre eğitiminde tahmin-gözlem-açıklama destekli proje tabanlı öğrenme yönteminin farklı değişkenler üzerine etkisi ve yönteme ilişkin öğrenci görüşleri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gündoğan, A.C., Baş, D., Sayman, R.Ü. (2015) A'dan Z'ye İklim Değişikliği Başucu Rehberi Mayıs, 2015.
- Gürdal, A. (1988). Fen öğretimi. *Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Yayınları*, 21, 34-49.
- Gürbahçe, D. (1999). *Çevreye yönelik tutumlar ve çevre eğitimi, ege üniversitesi fen bilimleri enstitüsü yüksek lisans tezi*, Bornova, İzmir.
- Houghton J. T., Filho L. G.M., Griggs D.J. And Maskell K. (1997), *An introduction to simple climate models used in the ipcc second assessment report*, WMO.
- Howe, Robert W., Charles R.Warren (2002). Critical Thinking: a Literature Review. *Environmental Education Digest*, 2, 157-169.
- Justus J. R., Fletcher S. R. and Resources. (2001). "Science, and industry division. *global climate change*." Congressional Research Service, Library of Congress.
- Kabadayı, F. (2010). *Ege ve yaşar üniversitesi öğrencileri örneğinde, küresel ısınmanın çevre bilinci ve davranışlar üzerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. Çevre Bilimleri Ana Bilim Dalı Bilim Dalı. İzmir. 2010.
- Karakaya, E. (2015). "Paris Anlaşması: İçeriği ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme.", *Sürdürülebilir Üretim*.
- Kaya, B., Aladağ, C. ve Duran, Y. (2018). *Üniversite öğrencilerinin küresel ısınmanın biyoçeşitlilik üzerine etkileri hakkındaki görüşleri*, s. 198-208, E. Yılmaz (Editör), Human Society and Education in the Changing World, Palet Yayınları, Konya.
- Kaya, E., Akıllı, M., Sezek, F. (2009). Lise öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının cinsiyet açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 43-54.
- Kayacı, N., Çobaoğlu, M., Artvinli, E. (2010). *Sürdürülebilir kalkınma için Türkiye'de ve dünyada çevre eğitimi çalışmaları*. TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu. Eskişehir.2010.
- Kayıkçı, M. (2003). *Türkiye'de "Çevre için eğitim" ve Katılım.* , pp. 247-267.

- Keleş, Ö. (2014). Sürdürülebilir ulaşımı tercih edin ekolojik ayak iziniz azalsın. *Journal of Inquiry Based Activities*, 4(3), 46-57.
- Keskin, B. (2006), Çocukların çizimleri üzerine, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 17
- Kirk, J., ve Miller, M. L. (1986). Reliability and validity in qualitative research. Sage. Le Compte, M. D., Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of educational research*, 52(1), 31-60.
- Kılıç, C. (2009). Küresel iklim değişikliği çerçevesinde sürdürülebilir kalkınma çabaları ve Türkiye. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 10, Sayı 2, 2009.
- Kıyıcı, F. B. (2009). Çevre eğitimi. V. Sevinç (Ed.), Eğitim fakülteleri için genel çevre bilimi içinde (1.Baskı, ss. 175-183). İstanbul: *Maya Akademi*.
- Kızılay, E., Şentürk L.E. (2021). Ortaokul fen bilimleri dersi öğretim programının çevre eğitiminin amaçları çerçevesinde incelenmesi. (*Journal of Individual Differences in Education*, 2021, 3(2), 60-73).
- Kollmuss, A., Agyeman, J. (2002). Mind the gap: Why do people act environmentally and what are the barriers to pro-environmental behavior?. *Environmental Education Research*, 8(3), 239-260. <https://doi.org/10.1080/13504620220145401>
- Koraş, M. (2019). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin algılarını yaptıkları çizimler aracılığıyla belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı ,Konya,2019.
- Köseoğlu, F., Yılmaz, H., Koç, Ş., Güneş, B., Bahar, M., Eryılmaz, A., Ateş, S., Müyesseroğlu, Z. ve diğerleri. (2006). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- Kumar, A. 2(018). Global warming, climate change and greenhouse gas mitigation, pp. 1-16, in: A. Kumar, S. Ogita, ve Y.-Y. Yau (Editör), *Biofuels: Greenhouse Gas Mitigation and Global Warming*, Springer, New Delhi.
- Malchiodi, C. (2005). Çocukların resimlerini anlamak. (Çev. Tülin Yurtbay). İstanbul: *Nobel Tıp Kitabevi*.

- Mckibbin, W.J., Peter J. W. (2002). "The Role of Economics in Climate Change Policy", *The Journal of Economic Perspectives*, Vol. 16, No. 2, 107–129.
- Miles, M, B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Muhina, V. S. (1981). Görsel sanatlar eğitiminde çocuğun sosyal deneyim kazanması. *Pedagoji Dergisi*, Moskova, -240.
- Muslu, Y. (2000). Ekoloji ve çevre sorunları. *Aktif Yayınevi*, 223-267, İstanbul.
- Nag, A., Vizayakumar, K. (2005). Environmental education and solid waste management. *New Age International (P) Ltd.*, Publishers: New Delhi.
- Nasıroğlu A. (2019). *Popüler çevre konularının öğrenilmesinde argümantasyon tabanlı bilim öğrenmenin etkisi: Ekolojik ayak izi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eylül 2019. Ankara.
- Özata Yücel, E. (2010). 2005 ilköğretim fen ve teknoloji programının hedefler ve içerik açısından farklı ülkelerin programlarıyla karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23(1), 293- 310.
- Özata Yücel, E. ve ark. (2016) . Ortaokul Öğrencilerinin Çevresel Tutumlarının Davranış, Duygu, Düşünce ve Eylemde Bulunmaya İsteklilik Açısından Değerlendirilmesi. *Cilt:24 No:4 Kastamonu Eğitim Dergisi 2021-2040*.
- Öz-Aydın, S. (2013). The effect of an authentic learning environment on creating conceptual awareness in environmental education, shaping value judgments and increasing participation levels. *The New Educational Review*, 33(3), 248-261.
- Öz-Aydın, S., Ekersoy, S., Özkan, B. (2022). Türkiye’de eğitim öğretim programları, çevre okuryazarlığının gerçekleştirilmesini ne kadar desteklemektedir? *Yaşadıkça Eğitim, Cilt 36, Sayı 1, Yıl 2022, s.66-89*.
- Özdemir Özden D., Özden M. (2015). Çevre sorunlarına ilişkin öğrenci çizimlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 37 (Ocak 2015/I), ss. 1-20) .
- Özel E. (2019). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin algıları. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara. 2019.

- Özsarı, E., Güngör Aytar., A. (2019). Kentsel ve kırsal kesimde yaşayan çocukların hayalindeki şehir resimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi* (51), 90-117.
- Özservet, Y. Ç. (2013). Tasarımda insan odağını kaybetmemek için kentli çocuklar ve resmettiklerine bakmak. *Çevre Tasarım Kongresi*, (s. 309-324).
- Palmer, M. A. (2004) "Ecological science and sustainability for a crowded planet", ecological society of America raporu. *Sürdürülebilir Kalkınma Ulusal Rapor (2002), DPT*.
- Patton, M. Q. (2002). Qualitative research and evaluation methods. *Newbury Park: Sage Publication*.
- Pınar, E., Yakışan, M. (2016). İlkokul öğrencilerinin çevre kavramları ile ilgili çizimlerinin analizi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (11-14 Mayıs 2016) USOS 2016 Özel Sayısı*, 97-113.
- Polat, G. (2012). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin öğretim öncesi ve sonrası çevre sorunu ve ekolojik ayak izi anahtar kavramaları ile ilgili bilişsel yapılarının ortaya konması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir. 2012.
- Rees, W. E. (1992). Ecological footprints and appropriate carrying capacity. *Environment and Urbanisation*, 4(2), 121-130.
- Sarıkaya, M., Kara, F. Z. (2007). Sürdürülebilir kalkınmada işletmenin rolü: kurumsal vatandaşlık. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 221-233.
- Satır, A., Reyhan H., (2013). Küresel iklim değişikliği sorununa çözüm için nasıl bir sürdürülebilir kalkınma anlayışına ihtiyacımız var?. *Uluslar Arası Avrasya Ekonomileri Konferansı*, Cilt: 17, Sayı:18, Sayfa: 961-969, St. Petersburg.
- Stokes, E., Edge, A., West, A. (2001). *Environmental education in the educational systems of the European Union*, Synthesis Report Commissioned by the Environment Directorate-General of the European Commission.
- Şimşekli, Y. (2001). Bursa'da uygulamalı çevre eğitimi projesine seçilen okullarda yapılan etkinliklerin okul yöneticisi ve görevli öğretmenlerin katkısı yönünden değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 73-84.

- Şimşekli, Y. (2004). Çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çevre eğitimi etkinliklerine ilköğretim okullarının duyarlılığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 83-92.
- Tabak, P. (2006). *Küresel ısınma nedeniyle suların yükselmesi problemine karşı konut mimarisinde çözüm önerilerinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Taşkın, Ö., Şahin, B. (2008). “Çevre” kavramı ve altı yaş okul öncesi çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-12.
- Taycı Ünal, F. (2009) *İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum bilgi duyarlılık ve aktif katılım düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Namık Kemal Üniversitesi . Fen Bilimleri Enstitüsü. Çevre Mühendisliği Ana Bilim Dalı. Tekirdağ, 2009.
- Türkcan, B. (2013). Çocuk çizimlerinin analizinde göstergebilimsel bir yaklaşım, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 585-607.
- Türkeş, M., Sümer, U.M. ve Çetiner, G. (2000). Küresel iklim değişikliği ve olası etkileri, çevre bakanlığı, *Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Seminer Notları*, İstanbul.
- Türkeş M. (2008). Küresel iklim değişikliği nedir? Temel kavramlar, nedenleri, gözlenen ve öngörülen değişiklikler, *İklim Değişikliği ve Çevre*, 1, 26-37.
- Türnüklü, D. A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 24(24), 543-559
- UN-World Water Assessment Programme. (2009). A World Water Assessment Programme Special Report, *Climate Change And Water An Overview From The World Water Development Report 3: Water In A Changing World*.
- Uyar, S. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin çevre algısının belirlenmesinde afiş kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzzell, D. (1999). Education for environmental action in the community: new roles and relationships. *Cambridge Journal of Education*, 29(3), 397-413.

- Ünal, S., Dımışkı, E. (1999). UNESCO-UNEP himayesinde çevre eğitiminin gelişimi ve Türkiye’de ortaöğretim çevre eğitimi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 17, 142-154.
- Üstün Memiş, C. (2014). *Okul öncesi eğitimde resmin önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vuko, E. P. (1998). Math, science, technology & habits of mind. *The Washington Post*, D4.
- Vural İstiklal, Y. (2008). “İklim Değişikliğinin Etkileri”, <http://www.canaktan.org/ekoloji-cevre/iklim-degisiklik/etkileri.htm>.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Ankara: Seçkin*.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Ankara: Seçkin*.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. The Guilford Press.
- Yüksek, M. (2010). *Sürdürülebilir kalkınma ve Türkiye’de çevre politikaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Ek 4. Veri Toplama Araçları

Yarı yapılandırılmış yaşadığı çevre çizim ve görüş formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU		
<p>Sevgili öğrenciler, Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Başlangıcında Çevre İle İlgili Algıların İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada verdiğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiye iletilmeyecektir. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim.</p> <p>Nuh KUZGUN Yüksek Lisans Öğrencisi</p>		
Ad Soyad: Baba Eğitim Düzeyi:	Okul: Anne Eğitim Düzeyi:	Sınıf: Yaşınız:
Yaşadığınız çevreyi resim çizerek anlatabilir misin?		
Soru 1: Yaşadığınız çevre için san sanat yapıyor musun? Anlatabilir misin?		
Soru 2: Yaşadığınız çevrede çevre sonunu var mı? Varsa bu çevre sonununu anlatabilir misin?		

Yarı yapılandırılmış hayalindeki çevre çizim ve görüş formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU		
<p>Sevgili öğrenciler, Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre ile İlgili Algıların İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasıyla veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada verdiğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim. Nuh KUZGUN Yüksek Lisans Öğrencisi</p>		
Ad Soyadı:	Okul:	Sınıf:
Baba Eğitim Düzeyi:	Anne Eğitim Düzeyi:	Yaşınız:
Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatabilir misin?		
Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını istersin? Anlatabilir misin?		
Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatabilir misin?		

Ek 5. Öğrenci Çizim ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

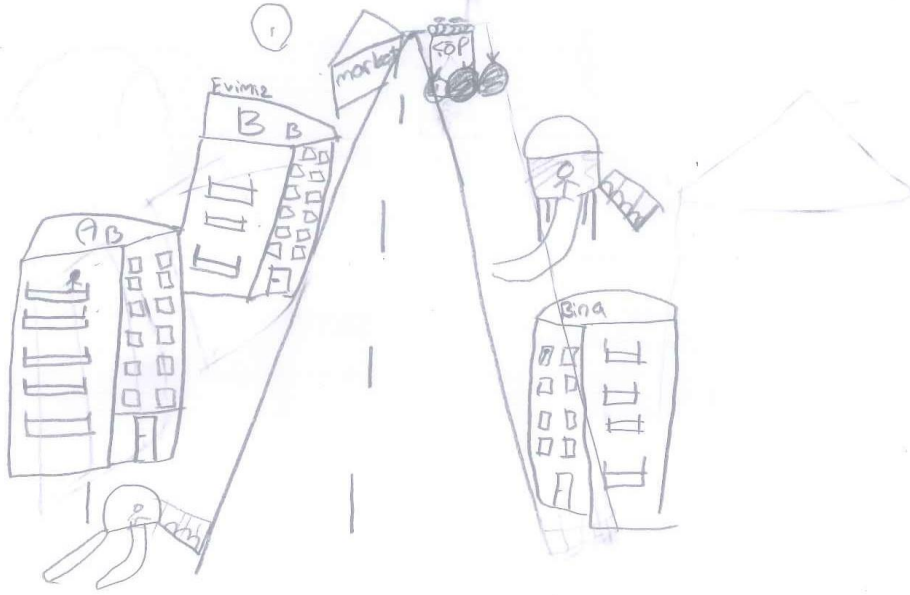
Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Hiçbişe sadece 1 sefer kediyeye süt vermiştik.

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Etrafta baya çöp ve pis koku var. Etrafta duvarda, yerde, çöp konteynerlerinde sağma saman gaziler bulunmakta. Etraft çöpe dolu.

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır.

Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti:

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Etrafta yere atıldığını gördüğüm çöpleri toplar, elime sans geçtiğinde bu konuda duyarsız insanları bilgilendiririm.

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Ağaçlara, çiçeklere kötü davranılması, yere çöp atılması gibi genel sorunlar mevcut, ancak bunların ötesinde bir sorun görmüyorum. Kötü yazım için özür dilerim 8D

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde

Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır.

Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

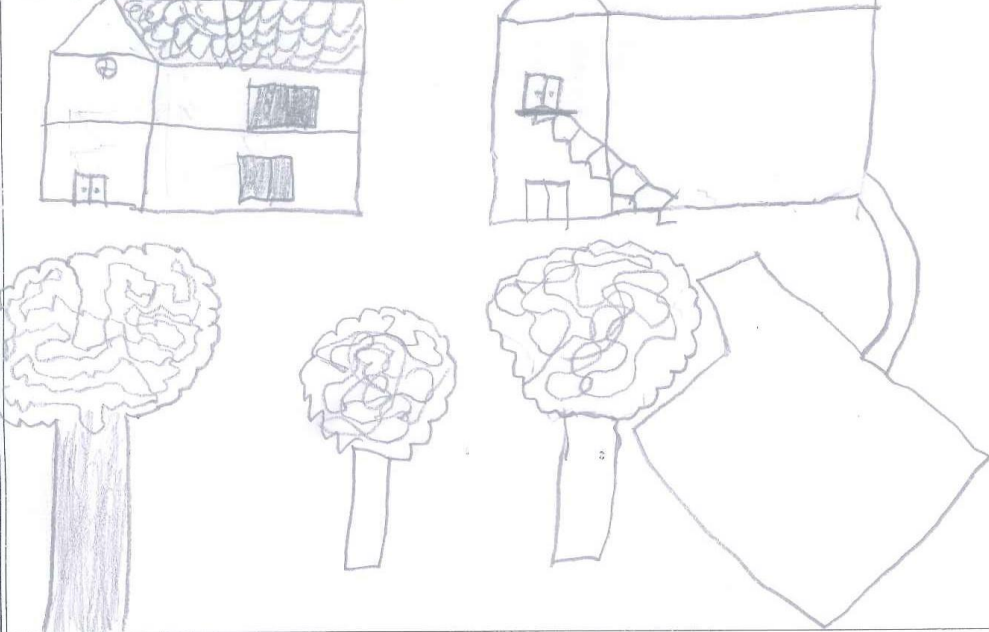
Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çöplükleri toplayıp asfaltlara su vermek, çevreyi temizlemek

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Evlere n orkasına durmadan çöp biriktirmesi

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır.

Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti:

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevre temizliği yapıyorum.
Gıecek ve sebze dikiyorum.
Ağaçları ve fidanları suluyorum.
Sokak köpekleri

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Kışın araba ile ulaşım zor.
Sular kesiliyor.
Hasta birisi olunca merkeze gitmek zor oluyor.

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır.

Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad

Baba Eğitim

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevremi temiz tutmak. Bunun için de bizler için yapılan geri dönüşüm kutularına çöp kutularına çöpleri atıyorum.

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Var. Mesela dışarıdaki hayvanların, insanların, attığı tarihi geçmiş çöpleri çöpleri yitip hasta olmaları. Yani bizim bildiğimiz çöpler sadece hayvanlara değil bunun gibi kötü olaylara sebep olabilir.

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır.

Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti:

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çöpleri arabalara kolay gelsin diye çöpleri toplama yardımı etmedim

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Çevre kirliliği, Her taraf çok pis oluyor.

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

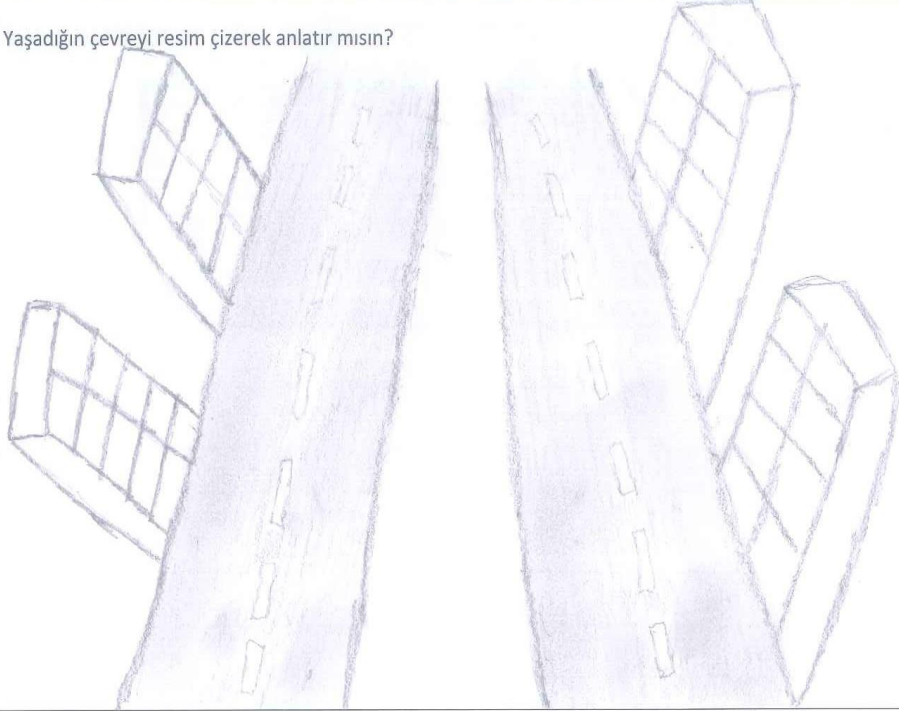
Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti:

Yaşadığınız çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığınız çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Çevremdeki gördüğüm çöpleri çöp kutusuna atmaya özen gösteriyorum.

Soru 2: Yaşadığınız çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Benim çevremdeki sorun insanların çöp kutusu yerine yerlere çöp atmaları.

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti

Yaşadığınız çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığınız çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Yerde çöp görürsem çöpe atıyorum. Çevreyi temiz tutuyorum.

Soru 2: Yaşadığınız çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

İnsanlar çevreye çok çöp atıyor çevrede atık kutusu çok az var.

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,
Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN
Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğitim:

Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını istedin? Anlatır mısın?

Temiz ağacın bol olduğu sakin bir çevre olmasını istedim.

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Ben ormanlık sakin alanlara evlerin yapılmasını istedim. Etrafın yeşimsiz ağaçların bol olmasını istedim. Benim hayalimde böyle bir çevre var.

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,
Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN
Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad
Baba Eğitim

Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını istedin? Anlatır mısın?

Farklı ürünlerin satıldığı bir mekan
(Dünyadaki ülkelerdeki farklı ürünler)
(Photocard satılan mekan)
(Robotların geldiği, market, kuaför vb.)

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Hayallerimin arasında çevreyle ilgili bir
plan yok. Ama işinlanma merkezinin
CEO'su olmak isterdim.

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad:

Baba Eğiti:

Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Ağaçlar Havuz Garaj Araba

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Savcı olmayı Güznel bir hayat yaşamayı
Erkek arabelerimle arabamla gezmeyi.

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad: [REDACTED]

Baba Eğitim: [REDACTED]

Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Ormanlık, Temiz fakat imkanları çok olan bir çevre

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Bitkilere bakıp evin giderlerini karşılamak için market, pazar, Toptancı gibi yerlere satmak isterdim.

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,
Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN
Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad: [REDACTED]
Baba Eğiti [REDACTED]

Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Deniz Evler
Havuz
İç mimar şirketleri
Lokantalar
Pastaneler

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

İç mimar ve pasta şefi olmuş çok zengin bir iş adamı olmayı. Mutlu olmayı.

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,
Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN
Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad: [REDACTED]
Baba Eğiti: [REDACTED]

Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Hayalim herkesin büyük müstakil ev 10 katlı beton değil çünkü depremlerden dolayı hemen yıkılmasını istemeyiz. Müstakil ev kendinize ait güzel bir araba (motorlarda güzel ana)

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Çevrende her şeyi daha sessizce huzurlu bir ortamda ders çalışmak ses, ışık kirliliği olmadan anlayabilişim
2 tane komşumuz olmasını istediğim.

YARI YAPILANDIRILMIŞ HAYALİNDEKİ ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad

Baba Eğitim

Hayalindeki çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Hayalindeki çevrede neler olmasını isterdin? Anlatır mısın?

Düzenli bir çevre olmasını ve temiz olmasını isterdim.

Soru 2: Hayalindeki çevrede sen neler yapmayı hayal ediyorsun? Anlatır mısın?

Bir dernek kurmayı ve evsiz olanlara yardım ederdim.

YARI YAPILANDIRILMIŞ YAŞADIĞI ÇEVRE ÇİZİM VE GÖRÜŞ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Bağlamında Çevre İle İlgili Algılarının İncelenmesinde Resimlerin Kullanılması" amacıyla yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Burada vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve başka kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz önem arz etmektedir. Vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Nuh KUZGUN

Yüksek lisans öğrencisi

Ad Soyad: [REDACTED]

Baba Eğitim: [REDACTED]

Yaşadığın çevreyi resim çizerek anlatır mısın?

Soru 1: Yaşadığın çevre için sen neler yapıyorsun? Anlatır mısın?

Yaşadığım yerde bazı bölgelerinde çöp yoğunluğu var.
ve çöpleri topluyorum

Soru 2: Yaşadığın çevrede çevre sorunu var mı? Varsa bu çevre sorununu anlatır mısın?

Hava kirliliği, çöp, internet...